RETTEN TIL EGEN

HISTORIE

Erfaringer og anbefalinger

Opsamling af erfaringerne fra perioden 1. juni 2022 - 30. maj 2026



DANMARKS FORSORGSMUSEUM

KØBENHAVNS PROFESSIONSHØJSKOLE KP

Rigsarkivet

LANDSFORENINGEN TABUKA FOR NUVÆRENDE & TIDLIGERE ANBRAGTE

Indhold

Introduktion 5

Centrale erfaringer 6

Anbefalinger fra Danmarks Forsorgsmuseum, TABUKA og Københavns Professionshøjskole 8

Første behov - Information om adgang til egne personoplysninger og hjælp til opsporing af de bevarede sagsakter 12

Baggrund for første behov 12

Delprojekt 1. Information om rettigheder og støtte samt kommuners udlevering af sagsakter 12

Målsætning 13

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter 14

Målopfyldelse 15

Centrale erfaringer 16

Delprojekt 2-3. De Anbragtes Danmarkskort og udvidet arkivvejledning 16

Målsætning 17

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter 17

Målopfyldelse 18

Centrale erfaringer 18

Delprojekt 4. Netværk af frivillige hjælpere 19

Målsætning 20

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter 21

Målopfyldelse 22

Centrale erfaringer 22

Andet behov - Støtte til læsning og bearbejdning af indholdet 24

Baggrund for andet behov 24

Delprojekt 5. Støtte og samtalegrupper 26

Målsætning 26

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter 26

Målopfyldelse 28

Centrale erfaringer 30

Tredje behov - Dele sin historie og skabe modfortællinger 32
Baggrund for tredje behov 32
Delprojekt 6. Supplerende fortællinger 33
Målsætning 33
Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter 33
Målopfyldelse. 34
Centrale erfaringer 35
Fjerde behov - Styrke fremtidens kommunale dokumentationspraksis i børnesager . 36
Baggrund for fjerde behov 36
Delprojekt 7. Fremtidens skriftlige dokumentation 36
Målsætning 36
Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter 36
Målopfyldelse 39
Centrale erfaringer 41
Evaluering af brugernes udbytte af udvalgte tiltag 42
Formidlingsaktiviteter 43
Sociale medier - Facebook og LinkedIn. 43
Film, talks og podcasts 43
Fællesskabsdage og museet som formidlingsramme 44
Konferencer. 45
London 46
København 47
Fælles international artikel 48
Centrale erfaringer 49
Referencer 50

Forsidefoto Jon Bjarni Hjartarsson.



Line Andreasen med sine sagsakter. Fra filmen "Retten til egen historie – børnesagsakternes betydning for mennesker med anbringelseserfaring". Foto: Anders Mielcke Grønbæk.



Introduktion

Det fireårige projekt *Retten Til Egen Historie* blev igangsat i juni 2022 med det overordnede formål at undersøge, hvordan vi som samfund kan tilbyde nuværende og tidligere anbragte[1] en udvidet støttet adgang til deres børnesagsakter. Bag projektoplægget stod: **Danmarks Forsorgsmuseum, Rigsarkivet, TABUKA - Landsforeningen for Nuværende og Tidligere Anbragte, Københavns Professionshøjskole**, samt i en støttende funktion De Anbragtes Vilkår. Aktørerne havde på baggrund af kontakt med brugere og forskning på området kendskab til mange tidligere anbragtes ønske om aktindsigt i egne børnesagsakter og til de mange problemstillinger, som knyttede sig til dette. På denne baggrund identificerede vi sammen fire centrale behov, som knytter sig til behovet for støtte fra det tidspunkt, hvor en person overvejer at søge aktindsigt, mens man forsøger at opspore sagsakterne, og efter at man har fået dem udleveret, samt til behovet for ændringer i den måde, børnesagsakter udarbejdes og skrives på. De fire behov, som tilsammen udgør projekt *Retten Til Egen Historie*, er:

1. **Information om adgang til egne personoplysninger og hjælp til opsporing af de bevarede børnesagsakter**

2. **Støtte til læsning og bearbejdning af indholdet**

3. **Mulighed for at dele sin historie og skabe modfortællinger**

4. **Styrke fremtidens kommunale dokumentations- og sagsaktsudleveringspraksis**

De fire behov er konkretiseret i en række specifikke indsatsområder. I denne rapport kan man læse om, hvordan vi har arbejdet med de fire behov og de forskellige produkter og tiltag, som vi har udviklet i projektet. Rapporten omfatter også evalueringer af forskellige målgruppers udbytte af udvalgte produkter og tiltag (hhv. tidligere anbragte og kommunalt ansatte fagpersoner). Undervejs i rapporten har vi beskrevet centrale erfaringer under de enkelte mål og delprojekter. Dem har vi samlet og gengivet indledningsvis sammen med nogle mere konkrete anbefalinger til praksis og politikere fra Danmarks Forsorgsmuseum, TABUKA og Københavns Professionshøjskole.

Rapporten er forfattet af Mette Larsen, Idamarie Leth Svendsen og Anne Homann Bjerregaard (Københavns Professionshøjskole), Bente Nielsen (TABUKA), Mai-Brit Lauritsen (Rigsarkivet) og Jacob Knage Rasmussen og Sarah Smed (Danmarks Forsorgsmuseum).

1 Mennesker med anbringelsesbaggrund benævnes både som 'mennesker med anbringelseserfaring' og 'tidligere anbragte' og 'nuværende og tidligere anbragte' da projektets målgruppe er både nuværende og tidligere anbragte. Visse steder refereres også til personen eller deltageren.

Centrale erfaringer

1. Information om adgang til egne personoplysninger og hjælp til opsporing af de bevarede børnesagsakter
Erfaringerne fra arbejdet med information, rettigheder og opsporing af sagsakter tydeliggør, at reglerne kan være vanskelige at navigere i og kan være forbundet med uensartet praksis. Den i projektet udviklede *Guide* skaber et potentiale for større gennemsigtighed og styrker børn og unges mulighed for at forstå og håndhæve deres rettigheder, men peger samtidig på behovet for yderligere afklaring. Arbejdet med *De Anbragtes Danmarkskort* og *Den Udvidede Arkivvejledning* viser, at opsporing af sagsakter ofte er en kompleks og fragmenteret proces, men at samarbejdet med stadsarkiver og kommuner udgør et vigtigt grundlag for at samle data og skabe overblik. Samtidig har dette samarbejde givet ny indsigt i arkivernes indhold og struktur og åbnet for bedre muligheder for at identificere relevant materiale.

En central erfaring er, at mange institutioner historisk har kasseret materiale om anbragte børn og unge, og at mange institutioner fortsat kasserer materiale, når de anbragte børn og unge forlader stedet. Dette betyder, at der mangler dokumentation for dele af mange menneskers opvækst. Samtidig viser erfaringerne, at selv meget begrænset materiale kan have stor betydning for den enkelte ved at skabe en forbindelse til dennes egen historie. Kontakten med tidligere anbragte har givet større indsigt i målgruppens behov, samtidig med at der er etableret en form for brobygning mellem borgere og institutioner som Rigsarkivet. Projektet har samtidig vist, at forskellige indsatser – såsom kort, vejledning og frivillig støtte – kan understøtte hinanden.

Erfaringerne viser, at opsporing af sagsakter for mange borgere er både en praktisk og følelsesmæssigt krævende proces. Sagerne er ofte spredt på tværs af flere myndigheder og arkiver, og der er store variationer i, hvordan ansøgninger håndteres, og materialet udleveres. Dette kan gøre processen uoverskuelig og skabe usikkerhed hos borgerne om hvorvidt, de har fået adgang til alt relevant materiale. Inddragelsen af frivillige hjælpere har vist sig at være en væsentlig ressource i dette arbejde. Frivillige kan bidrage til at skabe overblik, støtte i ansøgningsprocessen og hjælpe med at identificere relevante arkiver og kilder. Erfaringerne viser imidlertid også, at denne indsats forudsætter en tydelig organisering med fast faglig forankring, løbende sparring og klare arbejdsprocesser. Samtidig er det afgørende, at de frivillige har relevante kompetencer og erfaring med borgerkontakt, og at deres indsats indgår som en integreret del af en samlet støtte til borgeren.

2. Støtte til læsning og bearbejdning af indholdet
Arbejdet med støtte til læsning og bearbejdning viser, at adgang til sagsakter ikke i sig selv er tilstrækkelig. Læsningen kan være en følelsesmæssigt belastende og i nogle tilfælde retraumatiserende proces, som kræver støtte for at blive meningsfuld.

Sagsakterne udgør ofte den eneste sammenhængende kilde til en persons barndomshistorie, men fremstår samtidig som administrative dokumenter, der kan være ensidige og præget af datidens normer og sprogbrug. Dette kan skabe stærke reaktioner og behov for bearbejdning.

Erfaringerne viser, at professionel støtte, særligt med et terapeutisk udgangspunkt, er afgørende. Individuelle, fleksible forløb opdelt i faser – forberedelse, læsning og afslutning – har vist sig anvendelige, ligesom tids- og stedslinjer skaber overblik. Støtte fra personer med indsigt i målgruppen og gerne med egen erfaring, styrker tillid. Manglende eller stærkt anonymiserede sagsakter kan være en særlig belastning og kræver opmærksomhed.



Den afsluttende og velbesøgte konference i oktober 2025 var præget af engageret deltagelse fra mange stemmer, erfaringer og organisationer. Foto: Jon Bjarni Hjartarsson.

3. Mulighed for at dele sin historie og skabe modfortællinger

Arbejdet med supplerende fortællinger viser, at mange tidligere anbragte har behov for at bidrage med deres egen version af deres livshistorie. Sagsakterne opleves ofte som mangelfulde eller ikke-genkendelige, og muligheden for modfortællinger giver ejerskab og mulighed for at nuancere systemets beskrivelser. Arbejdet kræver en tydelig rammesætning, hvor deltagerne har kontrol over processen og indsigt i anvendelsen af materialet. Fortællinger udvikler sig over tid, hvilket kræver en fleksibel tilgang. Indsamlingen er ressourcekrævende og peger på behovet for nye arkivmæssige løsninger til registrering og kobling mellem fortælling og sagsakter.

4. Fremtidens dokumentationspraksis

Arbejdet med dokumentationspraksis i børnesager har tydeliggjort, at den måde, der skrives om børn og unge på, har stor betydning – både i samtiden og senere i livet. Erfaringerne viser, at dokumentationen ofte har et problemfokus og kan opleves som stigmatiserende, hvilket understreger behovet for at arbejde mere bevidst med sprog, perspektiver og inddragelse. Udviklingen og arbejdet med de ni skriftlighedsprincipper har vist, at det er muligt at styrke en mere respektfuld, gennemsigtig og inddragende praksis med forankring i retsgrundlaget og med inddragelse af anbringelseserfarne unge. De unges erfaringer har haft stor gennemslagskraft i forhold til at skabe refleksion og motivation hos fagpersoner. De fagpersoner, som har deltaget i aktiviteter i forbindelse med projektet, har således fået blik for børnesagsakternes store betydning for de mennesker, de handler om, og dermed for betydningen af at ændre deres skrivepraksis.

Samtidig peger erfaringerne på, at ændringer i praksis ikke sker af sig selv, men kræver ledelsesmæssig opbakning, organisatorisk forankring og vedvarende kompetenceudvikling, hvis de skal blive varige.

Anbefalinger

fra Danmarks Forsorgsmuseum, TABUKA og Københavns Professionshøjskole

På baggrund af projektets erfaringer peger tre[2] af projektets aktører (Danmarks Forsorgsmuseum, TABUKA og Københavns Professionshøjskole) på følgende anbefalinger til praksis og udvikling af området:

Første behov: Information og opsporing.
Det anbefales, at:

1. Skabe klarere og mere ensartet adgang til egne personoplysninger gennem ligestilling af private anbringelsessteder med offentlige i forhold til arkiveringspligt.

2. Lave fælles retningslinjer for behandling af ansøgninger på tværs af kommuner, anbringelsessteder og arkiver.

3. Forpligte relevante aktører på området til koordinering og vidensdeling.

4. Sikre synlig og lettilgængelig information om rettigheder, herunder klagemuligheder, samt løbende opdatere den i projektet udviklede guide til aktindsigt, som henvender sig til både børn og unge og fagpersoner.

5. Fastholde støtte til opsporing og kortlægning gennem frivillige og tværgående initiativer som *Retten Til Egen Historie*.

Andet behov: Støtte til læsning og bearbejdning.
Det anbefales, at:

6. Styrke forståelsen af sagsakter som både informations- og følelsesmæssigt materiale ved at sikre adgang til specialiseret, fleksibel støtte til læsning og bearbejdning ud fra den enkeltes behov, eksempelvis gennem initiativer som *Retten Til Egen Historie*.

7. Sikre mulighed for, at myndigheder, anbringelsessteder, arkiver og andre, der arbejder med aktindsigt i børnesager, kan henvise til sådan støtte.

2 Rigsarkivet indgår ikke i udarbejdelsen af projektets fælles anbefalinger.

Tredje behov: Dele sin historie og skabe modfortællinger.
Det anbefales, at:

8. Sikre og prioritere muligheder for, at mennesker med anbringelseserfaring kan bidrage med egne fortællinger og skabe sammenhæng i deres historie ved, at relevante arkiver, der opbevarer børnesagsakter, aktivt indsamler supplerende fortællinger med mulighed for at koble dem direkte til den relevante arkivserie.

Fjerde behov: Dokumentations- og udleveringspraksis.
Det anbefales, at:

9. Styrke en respektfuld og gennemsigtig dokumentationspraksis i børnesager, herunder styrke inddragelsen af børn og unge i dokumentationen, samt understøtte, at medarbejdere fra myndigheds- og udførersiden anvender de 9 skriftlighedsprincipper.

10. Fastsætte fælles og forpligtende standarder for udlevering af sagsakter og formuleringen af afgørelsesbreve, herunder om konkrete, klare forklaringer med henvisning til sidetal ved ekstrahering/delvis aktindsigt og ydelse af vejledning og støtte.

Projektets overordnede målsætning, målgrupper og organisering

Det overordnede mål med projekt *Retten Til Egen Historie* er at udvikle en særlig dansk model, som kan styrke de positive potentialer ved at finde og læse sine sagsakter, og minimere de negative konsekvenser for mennesker i alle aldre, som er eller på et tidspunkt har været anbragt uden for hjemmet. Sammen har vi en ambition om at hjælpe nuværende og tidligere anbragte med at finde deres børnesagsakter, og hjælpe dem med at forstå og bearbejde indholdet. Vi ønsker desuden at inspirere til nye måder at arbejde med skriftlighed og inddragelse på i nutidens og fremtidens børne- og ungesager.

Projektets **primære målgruppe** er dels tidligere anbragte, hvis sagsakter blev skrevet for mange år siden, og som nu befinder sig på arkiv, og dels børn og unge med igangværende eller for nylig afsluttede børnesager, hvor børnesagsakterne stadig befinder sig i kommunerne.

Projektets **sekundære målgruppe** består af tre forskellige grupperinger af fagpersoner. Den første gruppe består af børne- og ungerådgivere, ledere, jurister m.fl. på myndighedssiden i landets 98 kommuner, som udarbejder skriftlig dokumentation i børnesager og arbejder med aktindsigtsbegæringer fra børn, unge og forældre, samt ledere og medarbejdere fra udførersiden som fx pædagoger på børne- og ungehjem, plejeforældre, familieplejekonsulenter, skolelærere, psykologer, jurister m.fl., der på forskellig vis er involveret i arbejdet med at skrive om børn og unge i udsatte positioner. Den anden gruppe består af egen-access sagsbehandlere i Rigsarkivet og i kommunale arkiver (§ 7-arkiver), der i henhold til kapitel 7a i arkivloven skal træffe afgørelse om borgernes henvendelser om indsigt i egne personoplysninger, når børnesagsakter er kommet på arkiv. Den tredje gruppe består af frivillige hjælpere og fagpersoner, der på forskellige måder arbejder eller skal arbejde med at støtte tidligere anbragte i deres eget erindringsarbejde, i deres søgen efter børnesagsakter og i den efterfølgende terapeutiske bearbejdning af indholdet.

De fire **projektaktører**, som sammen har gennemført projektet, har forskellige vidensområder og ekspertise, hvilket afspejles i de forskellige indsatser, de hver især har leveret i projektet. Disse indsatser har vi i projektet **organiseret** som i alt 8 delprojekter, der tilsammen udgør det samlede projekt *Retten Til Egen Historie*. For at sikre koordineringen og kvalificeringen af projektet på tværs har Danmarks Forsorgsmuseum, som er projektejer, gennem hele projektperioden afholdt regelmæssige projektmøder, hvor de fire aktører har mødtes og givet hinanden faglig sparring.

Danmarks Forsorgsmuseum (DFM) hører administrativt under Museum Sydfyn og varetager det nationale museale ansvar for børne- og ungeforsorg i folkestyretiden fra 1849 og frem til i dag. Museet bedriver museumsaktivisme og inddrager konsekvent marginaliserede eller socialt udsatte grupper som museets samarbejdspartnere og erfaringseksperter. Udover at have ansvar for den samlede projektledelse er DFM også ansvarlig for formidlingen af arbejdet i *Retten Til Egen Historie* samt delprojekt 4, der har til opgave at informere tidligere anbragte om deres ret til egne personoplysninger og hjælpe dem med at få indsigt i deres børne- og anbringelsessag fra arkiver og myndigheder. Museet er også ansvarlig for delprojekt 6, der giver tidligere anbragte mulighed for at skabe modfortællinger til deres sagsakter via såkaldte supplerende fortællinger, som herefter afleveres og bevares på Rigsarkivet. Museets rolle i projektet varetages primært af museumsinspektør og ph.d. Jacob Knage Rasmussen (historiker), AC-medarbejder Charlotte Mortensen (journalist) samt museets leder, Sarah Smed (historiker). Museet har ca. 20 frivillige hjælpere tilknyttet, der hjælper med at finde sagsakter og skabe historisk kontekst. Udarbejdelse af slægtstræer udføres af frivillige fra Foreningen af Danske Slægtsforskere, som museet har et formaliseret samarbejde med. Ved projektets begyndelse i 2022 etablerede DFM et erfarings- og testpanel, som havde til opgave at bidrage med brugerperspektivet og dermed kvalificere vores arbejde undervejs i processen samt løbende at teste vores produkter. Erfarings- og testpanelet består af tidligere anbragte og er organiseret i henholdsvis en ungegruppe og en seniorgruppe. Museet nedsatte ligeledes et rådgivende netværk, som skulle være med til at rådgive projektledelsen og udbrede kendskabet til vores forskellige produkter. Netværket består af De Anbragtes Vilkår, Børns Vilkår, Landsforeningen af Væresteder, samt Foreningen af Døgn- og Dagtilbud for udsatte børn og unge.

Rigsarkivet (RA) er en statslig institution under Kulturministeriet, som har til formål at sikre, at offentlige myndigheder journaliserer, bevarer og afleverer sager til Rigsarkivet, så forvaltningsopgaverne bliver dokumenteret. Udover indsamling og opbevaring af myndighedernes sager og IT-systemer, stiller RA materialet til rådighed for offentligheden. RA opbevarer bl.a. arkiverede anbringelsessager og giver adgang hertil i henhold til arkivlovens regler om egen-access. RA håndterer ca. 650 begæringer om indsigt i børne- og anbringelsessager om året. RA har ansvaret for delprojekt 2, som går ud på at udvikle et digitalt danmarkskort, der gør det muligt for tidligere anbragte og sagsbehandlere at finde frem til sagsakter på børnesagsområdet. RA har desuden ansvaret for delprojekt 3, som er at udvikle en række vejledningsprodukter, der skal understøtte den tidligere anbragtes møde med anbringelsessagen. Fra RA har Mai-Brit Lauritsen været med i projektet fra start til slut, mens en række forskellige medarbejdere derudover har deltaget i projektet i en længere eller kortere periode, nemlig Annette Østergaard Schultz, Asbjørn Thomsen, Mette Seidelin, Silke Holmqvist, Mathilde Holmstrup Drachmann, Vibe Maria Martens og Martin Andersen.

TABUKA - Landsforeningen for Nuværende og Tidligere Anbragte er en socialpolitisk forening, som siden 2006 har arbejdet på at styrke kvaliteten i arbejdet med og tilgangen til nuværende og tidligere anbragte. TABUKA har gennemført to tidligere projekter, Mit liv – min sag og Mikado, som begge handlede om at støtte tidligere anbragte med at opspore deres sagsakter, læse dem og ikke mindst bearbejde de følelsesmæssige reaktioner på indholdet. TABUKA's primære opgave i projektet er at tilbyde terapeutisk støtte til mennesker, der ønsker hjælp til at bearbejde indholdet af deres sagsakter. I TABUKA er det fungerende næstforperson, Bente Nielsen, som er uddannet psykoterapeut MPF, med speciale i chok- og traumeterapi, der tegner projektet.

Københavns Professionshøjskole (KP) er med mere end 20.000 studerende en af Danmarks største videregående uddannelsesinstitutioner og uddanner pædagoger, sygeplejersker, lærere, socialrådgivere, jordemødre og mange flere. KP's tre delprojekter er forankret på socialrådgiveruddannelsen. De handler om at styrke børn og unges ret til aktindsigt i egen børnesag, at forbedre socialrådgivere og andre fagprofessionelles dokumentations- og aktudleveringspraksis i kommuner samt at styrke børn og unges adgang til egne sagsakter; disse indsatser er konkretiseret i delprojekterne 1, 7 og 8. KP har desuden ansvar for den tværgående projektevaluering. KP's delprojekter ledes af Mette Larsen (antropolog), suppleret af Idamarie Leth Svendsen (jurist) og Anne Homann Bjerregaard (socialrådgiver), alle tre lektorer med ansvar for forskning og undervisning af socialrådgiverstuderende og socialrådgivere i kommuner og organisationer. Fra KP har Frank Ebsen, Pernille Bischoff, Bettina Bruun Andersen og Kirstine Bjerno Folkvardsen også bidraget til projektet. KP nedsatte i 2022 en faglig sparringsgruppe med repræsentanter fra Social- og Boligstyrelsen, Ankestyrelsen, Tænketanken Justitia, Joannahuset, De Anbragtes Vilkår, Børns Vilkår, VIVE samt repræsentanter fra fire kommuner, som har haft til opgave at kvalificere KP's delprojekter og hjælpe med at udbrede de udviklede produkter. Der er afholdt møder i gruppen hvert halve år.



Projektets partnere samlet til et af de mange spændende og vigtige møder, som gennem projektperioden er afholdt løbende. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Første behov

Information om adgang til egne personoplysninger og hjælp til opsporing af de bevarede sagsakter

Baggrund for første behov

Interessen for at søge aktindsigt har i de senere år været stigende i Danmark, hvilket både Rigsarkivet, DAV, Danmarks Forsorgsmuseum, TABUKA og kommuner kan berette om. Der findes ikke officielle tal på, hvor mange det drejer sig om; i nogle kommuner, som har registreret antallet af aktindsigtsbegæringer, har man set tredobbelte stigninger inden for få år.

På arkivområdet trådte 1. januar 2021 egen-access-bestemmelsen i kraft, hvilket betød, at borgere fik ret til at få udleveret oplysninger om sig selv fra alle offentlige arkiver[3]. Dette førte til en stor stigning i aktindsigtsforespørgsler fra tidligere anbragte, hvis sager var bevaret på arkiv; det gjaldt især Rigsarkivet, men også de kommunale arkiver. Brugerorganisationerne TABUKA og DAV samt Danmarks Forsorgsmuseum oplevede tilsvarende stigninger i henvendelser.

Søger man aktindsigt, mens man stadig er anbragt eller kort efter anbringelsens ophør, befinder sagsakterne sig typisk hos den kommunale forvaltning, der har stået for anbringelsen. Kommunerne har pligt til at opbevare børnesagerne, indtil de skal aflevere dem til kommunens eget kommunale stadsarkiv (§ 7-arkiv) eller Rigsarkivet. Søger man aktindsigt flere år efter anbringelsens ophør, vil opsporingen typisk gå gennem arkiver (Rigsarkivet eller kommunale arkiver, jævnfør arkivlovens § 2). For at tage højde for, at vejen til opsporingen af sagsakterne er forskellig alt efter, hvornår man har været anbragt, er der i projektet arbejdet med det første behov i fem delprojekter: 1) Information om rettigheder og mulighed for støtte, 2) De Anbragtes Danmarkskort, 3) Udvidet arkivvejledning, 4) Netværk af frivillige hjælpere samt 8) Kommuners udlevering af sagsakter.

Delprojekt 1. Information om rettigheder og støtte samt kommuners udlevering af sagsakter

Med barnets lov, som trådte i kraft 1. januar 2024, har Folketinget for at styrke børns inddragelse og indflydelse givet børn partsrettigheder, fra de er 10 år gamle, i sager om særlig støtte og anbringelse efter loven (tidligere var alderen 12 år, jf. de tidligere gældende klageregler i



3 Lov 2020-12-15 nr. 1943 om ændring af arkivloven (Ret til indsigt i egne personoplysninger). Også før disse ændringer var der mulighed for at søge om indsigt i egne personoplysninger efter reglerne om aktindsigt og egen acces i forvaltningsloven og offentlighedsloven, reglerne om indsigt i egne persondata efter persondataloven samt reglerne i arkivloven om indsigt i ikke umiddelbart tilgængelige oplysninger efter arkivloven.

servicelovens §§ 167 og 168, stk. 2). Reglen i barnets lov § 3 om barnets partsbeføjelser suppleres af retten til inddragelse (uanset alder) efter især §§ 5 og 8. Reglerne indebærer, at børn fra det fyldte 10. år kan søge aktindsigt og ud fra en konkret vurdering af retten til partsaktindsigt efter forvaltningslovens §§ 9 – 15b f.eks. få adgang til at læse om, hvad der står om dem i deres sagsakter, fx hvad deres lærer skrev om dem i en underretning, eller hvad den plejefamilie, som de aktuelt bor hos, har sagt eller skrevet om dem i al den tid, de har boet der. Dette kan være sårbart, især hvis sagsakterne indeholder overraskende oplysninger eller er skrevet på en måde, så barnet føler sig negativt eller forkert beskrevet. Børn har ret til at få hjælp fra en voksen bisidder efter eget valg, samt til at få rådgivning om deres rettigheder, men de færreste børn kender til disse rettigheder. Dette behov vedrører delprojekt 1 i projektet.

For fagpersoner i kommuner er det også nyt, at børn helt ned til 10-årsalderen kan søge om aktindsigt, og selv om det kun sjældent sker, beretter fagpersoner, at flere og flere unge henvender sig med ønske om aktindsigt. Henvendelserne kan være svære at besvare, fordi der er tale om følsomme spørgsmål og kompleks lovgivning, som der kan være tvivl om i kommunerne. Derfor er det vigtigt, at fagpersoner i kommuner, børne- og ungehjem samt fagpersoner knyttet til kommuners arkiver har adgang til opdateret juridisk korrekt viden om, hvordan de skal håndtere aktindsigtsbegæringer fra børn og unge. Dette behov vedrører delprojekt 8.

Delprojekterne 1 og 8 var oprindeligt tænkt som to forskellige indsatser, men er blevet slået sammen, da det blev klart, at det ville styrke opgaveløsningen at sammenholde dem. Delprojekterne ledes af Københavns Professionshøjskole.

Målsætning

Den overordnede målsætning med disse delprojekter er at give børn og unge adgang til viden om deres ret til aktindsigt i egen børnesag og at kvalificere og understøtte kommunale medarbejderes arbejde med at give børn og unge aktindsigt, samt at hjælpe sagsbehandlere med at give egen-access.



Sagsakter kan bestå af mange forskellige elementer som alle er brikker i den enkeltes historie. Foto: Andreas Benthien.

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter

Elektronisk (digital) guide til aktindsigt

I den oprindelige plan var hensigten at udvikle en pjece til børn og unge med information om deres ret til aktindsigt. Til fagpersoner ville vi udvikle et elektronisk (digitalt) informationsmateriale, hvor de kunne søge svar på spørgsmål om at give børn og unge aktindsigt. Undervejs i projektet blev det klart, at én samlet guide, som både henvender sig til børn/unge og fagpersoner, ville være en bedre løsning, da den muliggør, at både barn/ung og fagprofessionel kan se, hvilke hhv. rettigheder og pligter de hver for sig har. Dermed sendes et vigtigt signal om, at de værdier om transparens og integritet, som ligger i retten til indsigt, er et fælles anliggende for de børn og unge, der skrives om, og de fagpersoner, der skriver om dem. Samtidig gør en elektronisk guide (dvs. at guiden er i et digitalt format) det muligt at justere guiden løbende, hvis fx lovgivningen på området ændres. Udover guiden har vi i projektet udviklet to podcasts om skriftlighed og aktindsigt, den ene er baseret på en tidligere anbragt ungs erfaringer og henvender sig primært til unge og voksne tidligere anbragte, den anden er primært målrettet fagpersoner, et webinar om skriftlighed og inddragelse af børn og unge målrettet fagpersoner, samt to Social Talks om sagsakternes betydning for tidligere anbragte, hvor den ene, som er udarbejdet af TABUKA, især henvender sig til tidligere anbragte i alle aldre og den anden, som er udarbejdet af KP, især er relevant for fagpersoner (alle materialerne kan findes på *Retten Til Egen Histories* hjemmeside).

Det viste sig at være en omfattende opgave at forfatte den grundlæggende tekst til guiden, da de forskellige lovgivninger, forskrifter og praksis, der knytter sig hertil, forudsætter helt konkrete og individuelle skøn og afvejninger ud fra grundlæggende retssikkerhedsmæssige principper om proportionalitet i afvejningen af saglige hensyn i de forskellige regelsæt. Der er ikke meget offentliggjort praksis – slet ikke i forhold til børn og unge – og generelt stor usikkerhed. Også omfanget af notat-, journaliserings-, undersøgelses- og vejledningspligt for de forskellige fagpersoner er der stor usikkerhed om – dvs. hvilke pligter de forskellige fagprofessionelle har – fx alt efter, om de er børne- og ungerådgivere i en kommune, kontaktpædagoger på et privat eller offentligt børne- og ungehjem, plejefamilier eller ansat som medarbejdere på en kommunes lokalarkiv. Vi har derfor i projektperioden løbende været i dialog med og gennemført interviews med mange forskellige fagpersoner med specifik viden om disse emner, samt undersøgt spørgsmålene juridisk. Et første udkast af guiden var klar i 2024. Denne blev delt med aktørerne i *Retten Til Egen Historie* og KP's faglige sparringsgruppe, ligesom de forskellige udkast har været fremlagt på feedback-møder med fagprofessionelle fra kommuner, organisationer og arkiver. Guiden blev også præsenteret og drøftet i en workshop under *Retten Til Egen Historie*-konferencen i oktober 2025 (se afsnittet om formidling til sidst i rapporten), som involverede unge fra DAV. Ved disse lejligheder fik vi feedback i forhold til, om tekstens indhold var korrekt og forståeligt, men også, om guidens opbygning var logisk og anvendelig.

Det har også været udfordrende at udvikle guiden, så den samme guide er logisk, let at forstå og bruge for både børn og unge samt fagpersoner. Vi er, på baggrund af den feedback, vi har fået, endt på en struktur, hvor børn og unge kan finde svar på 14 spørgsmål om aktindsigt, som vi fra interviews med tidligere anbragte unge ved, de ofte efterspørger viden om, og 22 spørgsmål som fagpersoner kan finde svar på, som er hyppigt stillede, og som samtidig afspejler den systematik, som reglerne om behandling af ansøgninger om aktindsigt er bygget op ud fra. Det vil sige sagens forskellige faser og de rettigheder, børn og unge har undervejs – helt fra den første overvejelse om at søge indsigt til den endelige afgørelse og herefter. Det er blandt andet spørgsmål, om der er tale om en ansøgning, hvem der har kompetence til at behandle den, hvad der skal registreres og journaliseres, hvilke oplysninger der skal indhentes, hvordan ansøgningen skal vurderes, hvordan afgørelsen skal begrundes ud fra lovens kriterier, og hvad der gælder for klageadgang og klagevejledning. Og så handler det om, hvordan der skal gives vejledning og støtte til ansøgeren i hele processen – for eksempel om retten til at få støtte af en bisidder og hjælp til afgrænsning og oplysning af ansøgningen. Guiden indeholder desuden



Forsiden på den elektroniske guide. Foto: Københavns Professionshøjskole.

en beskrivelse af reglerne på området henvendt til især fagpersoner, men også med adgang for børn og unge samt en ordguide med forklaringer på fagudtryk i børnehøjde. Med afsæt i feedback fra en tidligere anbragt ung, som gav udtryk for, at det for nogle børn vil være vanskeligt at læse teksten selv, har vi hyret to unge fra DAV til at indtale teksten i den del af guiden, der henvender sig til børn og unge. Børn og unge kan således lytte til spørgsmål og svar om aktindsigt i stedet for selv at skulle læse.

For at udbrede guiden til børn og unge er guiden i maj 2026 lagt på *Retten Til Egen Histories* hjemmeside, og samtidig er der sendt en nyhed og beskeder med link til en lang række organisationer, kommuner og relevante fagpersoner. Det drejer sig for det første om organisationer, som har takket ja til at lægge den på deres hjemmeside, herunder Børns Vilkår, De Anbragtes Vilkår og TABUKA. Endvidere andre relevante organisationer som LOS, FADD og PLF, samt børne- og ungehjem, som vi er i kontakt med og relevante fagprofessionelle og kontaktpersoner i kommunerne, særligt i de omkring 45 kommuner, hvor vi har holdt oplæg om skriftlighed i børnesager (se beskrivelse af 4. behov), med en opfordring til at gøre børn og unge opmærksomme på den og lægge den op på deres hjemmeside – fx ved at linke til den via den børnevenlige indgang, som alle kommuner siden foråret 2024 efter barnets lov har været forpligtet til at etablere. Vi vil desuden undersøge, om guiden kan deles via Social- og Boligstyrelsens hjemmeside med redskaber, der understøtter god børneinddragelse, hvor de allerede henviser til vores 9 skriftlighedsprincipper.

Målopfyldelse

Guiden til aktindsigt er udviklet og udbredt til organisationer og kommuner, og taget i anvendelse af børn og unge samt fagpersoner. Den overordnede målsætning om at give børn og unge adgang til viden om deres ret til aktindsigt i egen børnesag, samt om at kvalificere og understøtte kommunale medarbejderes arbejde med at give aktindsigt til børn og unge, er dermed fuldt indfriet.

Centrale erfaringer

Arbejdet med guiden har ført til en række erkendelser, som især handler om, hvor komplekst dette felt er, og dermed hvor stort et behov der er for både børn og unge og fagpersoner for tilgængelige, letforståelige retningslinjer og hjælp til at besvare mange af de spørgsmål, som børn og unge og fagpersoner stiller.

- Den komplekse lovgivning er medvirkende til, at der er uensartet praksis på området. Den samlede guide kan være med til at sikre børn og unges lige ret til aktindsigt, uanset hvilken kommune de er eller har været anbragt i, og uanset om de er eller har været anbragt på private eller offentlige institutioner. Den samlede guide gør det også muligt for børn, unge og fagpersoner i én og samme guide at se, hvilke rettigheder og forpligtelser de hver især har, hvilket øger transparensen og børn og unges mulighed for at klage, hvis deres rettigheder ikke bliver respekteret.

Der er også spørgsmål, som guiden ikke kan besvare, fordi reglerne kræver en konkret afvejning og ikke altid er helt samstemte, og fordi der ikke er så mange generelle retningslinjer. Arbejdet med guiden har således afdækket behov for:

- Afklaring og generel vejledning om, hvordan de forskellige regelsæt forholder sig til hinanden, særligt de forvaltningsretlige, databeskyttelsesretlige og arkivretlige rettigheder, herunder er der brug for nærmere retningslinjer for den konkrete afvejning af hensyn efter de forskellige regelsæt.

- Øget bevidsthed om, at private, der udfører opgaver for det offentlige efter bl.a. barnets lov, er omfattet af centrale bestemmelser i forvaltningsloven og offentlighedsloven - herunder om notatpligt, egen-access og partsaktindsigt i forhold til den opgave, de udfører.

- Ensartet praksis og fælles retningslinjer for plejefamiliers notater om barnet, dvs. om disse er private optegnelser og ikke omfattet af databeskyttelsesreglerne, eller om de er personoplysninger, der er omfattet af disse regler - herunder retten til indsigt.

- Ligestilling af private udførere med offentlige myndigheder og institutioner i forhold til arkiveringspligt efter arkivloven.

Delprojekt 2-3. De Anbragtes Danmarkskort og Udvidet Arkivvejledning

Tidligere anbragte fik med ændringerne i arkivloven om ret til egenacces ret til at få indsigt i oplysninger om deres anbringelse. Det betyder, at de kan læse dokumenter, vurderinger og beslutninger, der har formet deres barndom og ungdom.

Når en tidligere anbragt ønsker at se dokumenter om sin anbringelse eller ophold på en institution, påbegynder et afdækningsarbejde, som for mange ofte er en lang og vanskelig proces. Det er nemlig sådan, at de forskellige dokumenter omkring en anbringelse og et ophold på en institution eller hos en plejefamilie, enten findes hos den kommunale forvaltning, et stadsarkiv eller hos Rigsarkivet. Somme tider findes nogle akter hos stadsarkivet, mens andre findes hos Rigsarkivet. Den tidligere anbragte må i de tilfælde stykke sin historie sammen ved at søge efter indsigt flere steder.

Målsætning

Målsætningen med De Anbragtes Danmarkskort er at give et samlet, brugervenligt og geografisk overblik over både historiske og nuværende anbringelsesinstitutioner i perioden 1945-2006 samt vise, hvor institutionernes og kommunernes arkivmateriale befinder sig i dag. Kortet skal styrke tidligere anbragtes adgang til egen historie, understøtte forskning og gøre det markant lettere for tidligere anbragte at identificere, hvor de skal sende en ansøgning om indsigt.

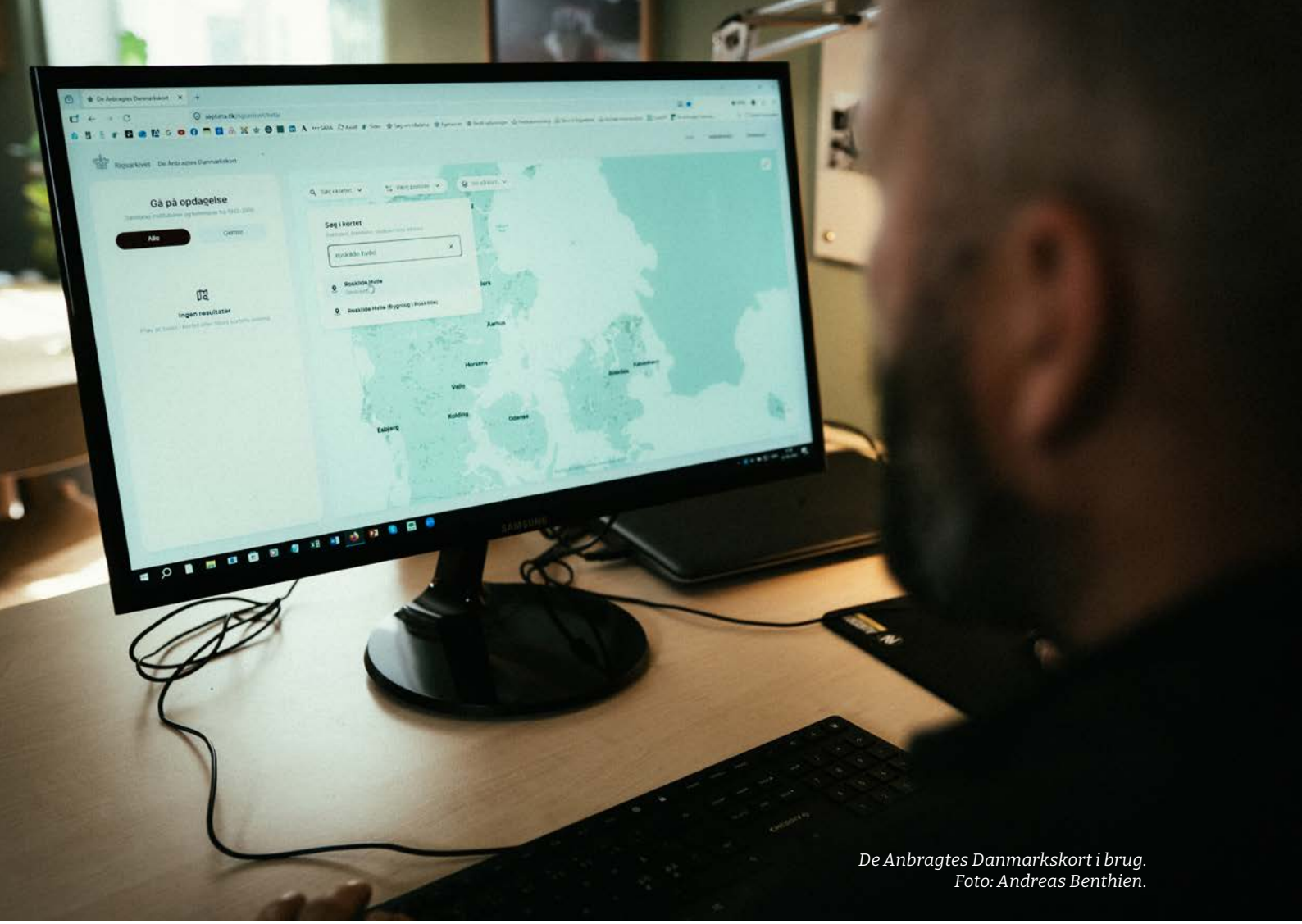
Målsætningen med Den Udvidede Arkivvejledning er at afstemme brugerens forventninger til, hvad, hvor meget og i hvilken form materialet modtages, og at give tidligere anbragte et grundlag for at forstå de dokumenter, de får indsigt i.

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter

Den primære målgruppe for De Anbragtes Danmarkskort er tidligere anbragte, der ønsker at undersøge og søge indsigt i dokumenter, der handler om deres anbringelse og ophold på anbringelsesinstitutioner samt sagsbehandlere, der behandler ansøgningerne om indsigt. Det har derfor været en naturlig del af projektet at inddrage målgruppen løbende i udformningen af det digitale danmarkskort gennem test og brugerinterviews, så kortet opfylder brugernes behov.

En sekundær målgruppe er stadsarkiverne. Ikke desto mindre var det stadsarkiverne, vi først kontaktede, fordi samarbejdet med dem var en forudsætning for at få samlet data om det eksisterende arkivmateriale til De Anbragtes Danmarkskort. Det stod hurtigt klart, at der var en enorm velvilje til at deltage i projektet med de nødvendige data. Således har 47 ud af 54 stadsarkiver bidraget med oplysninger til kortet. Derudover havde stadsarkiverne et stort ønske om, at kortet også skulle indeholde kommunale sager. Eftersom oplysninger om selve anbringelsen findes i de kommunale dokumenter, gav det mening, og projektet blev udvidet fra kun at omfatte institutioner til også at inkludere kommunale dokumenter fra stadsarkiverne og Rigsarkivet. Knap halvdelen af kommunerne i Danmark har stadig anbringelsessagerne i deres forvaltning, og der er taget kontakt til kommunerne med henblik på også at inkludere oplysninger fra dem på kortet. 9 ud af 43 kommuner har p.t. svaret positivt, men vi forventer, at flere melder tilbage.

Ud af de institutioner, der findes på De Anbragtes Danmarkskort, eksisterer omkring 234 fortsat i dag. En del af disse har afleveret deres arkivmateriale til et stadsarkiv eller Rigsarkivet. For de øvrige institutioner er et udvalg blevet kontaktet for at få klarlagt, hvilke dokumenter de eventuelt ligger inde med fra perioden 1945-2006. Det har dog vist sig, at langt de fleste institutioner kasserer materialet, når den anbragte forlader stedet, og derfor ikke længere har dokumentation bevaret. I tilknytning til De Anbragtes Danmarkskort er der lavet et vejledningsunivers med en udvidet form for vejledning bestående af både film, tekst og billeder. Udover almindelige vejledninger i, hvordan kortet bruges, og hvad man gør, hvis man ikke ved, hvor man har været anbragt, er der en særlig gruppe af vejledninger, der bl.a. skal skabe realistiske forventninger til, at sager kan være ufuldstændige, at sprogbrugen kan virke stødende eller præget af datidens normer, og at oplysninger om andre personer kan være overstregede. I denne del af vejledningerne bliver brugerne også forberedt på, at der kan være foretaget kassationer i arkivmaterialet efter de regler, der gjaldt på det pågældende tidspunkt. En tredje gruppe af vejledninger sætter de oprindelige dokumenter ind i en administrativ og lovgivningsmæssig ramme, så man kan forstå det grundlag, som anbringelsen blev foretaget ud fra. Endelig er der værktøjer, der kan hjælpe brugeren, når denne sidder med et uoverskueligt antal sagsdokumenter, som indeholder umiddelbart uforståelige forkortelser og ikke ligger i kronologisk orden.



De Anbragtes Danmarkskort i brug.
Foto: Andreas Benthien.

Målopfyldelse

De Anbragtes Danmarkskort blev lanceret i en betaudgave i oktober 2025, og i september 2026 lanceres den endelige udgave af kortet inkl. det udvidede vejledningsunivers. Målopfyldelsen er således fuldendt.

Ved lanceringen indeholder De Anbragtes Danmarkskort oplysninger om 763 institutioner, 1.670 kommuner samt 6.377 arkivserier fra institutioner og kommuner. Kortet vil fremover blive opdateret 4 gange årligt med data. Kortet er garanteret i drift indtil 2031, hvorefter det vurderes, om det fortsat har relevans. Kortet findes på De-Anbragtes-Danmarkskort.dk.

Centrale erfaringer

- **Sammen står vi stærke.** Vi oplevede en stor velvillighed fra stadsarkiver og kommuner til at bidrage med oplysninger til kortet. Det er et forbilledligt eksempel på samarbejde med stadsarkiverne, som kan overføres til andre projekter. Samtidig blev vi gennem kontakten med stadsarkiverne opmærksomme på deres behov for at kunne vise, hvad de har af relevant materiale fra kommunerne. Desuden har samarbejdet med de øvrige projektdeltagere været utrolig frugtbart i forhold til at lære af hinanden.

- **Kassation af materiale hos eksisterende institutioner.** Vi fandt ud af, at mange institutioner kasserer materiale om de anbragte børn og unge, når den anbragte forlader stedet. Der er derfor manglende dokumentation for nogle anbragtes ophold på institutionerne.

- **Lidt har også ret.** Vi frygtede at måtte skuffe tidligere anbragte, som gennem kortet fandt ud af, at der ikke var bevaret arkivmateriale fra den institution, hvor netop de var anbragt. Gennem brugertests erfarede vi dog, at også et enkelt billede, en kort beskrivelse af en institution, en placering på et landkort kan have stor betydning. Af tidligere anbragte fik vi således en meget effektiv lektion i, hvor vigtigt det kan være at få bundet ens historie til noget konkret og virkeligt.

- **Større indsigt i eget arkivmateriale.** De nødvendige undersøgelser på tværs af institutioners og kommuners arkivalier har skabt en større bevidsthed om forskelle og ligheder mellem institutionernes arkivalier og mellem kommunernes ditto. Dette overblik kan i sidste ende komme de tidligere anbragte til gode, fordi der er nye afkroge i arkivalierne, der afsøges.

- **Brobygning mellem tidligere anbragte og Rigsarkivet.** Gennem kontakten med tidligere anbragte har vi fået kendskab til målgruppens behov for indsigt i egne oplysninger, og hvilken betydning det har for en person at kende til sin egen historie. Den ærlighed og åbenhed, vi har mødt hos tidligere anbragte, har været altafgørende for, at De Anbragtes Danmarkskort og Den Udvidede Arkivvejledning står som de gør i dag. Omvendt har tidligere anbragte udtrykt stor taknemmelighed over, at en institution som Rigsarkivet har påtaget sig arbejdet med at lave et digitalt danmarkskort.

- **Udbredt hjælp.** Projektet har gjort, at Rigsarkivet i vejledningssituationer yder en bedre service over for borgerne, når vi kan henvise til kortet, den udvidede vejledning og Danmarks Forsorgsmuseum mulighed for at hjælpe med ansøgningsprocessen.

Delprojekt 4. Netværk af frivillige hjælpere

Det sidste delprojekt i relation til behovet for adgang til egne personoplysninger og hjælp til opsporing af børnesagsakter handler om at informere tidligere anbragte om deres ret til egne personoplysninger og hjælpe dem med at få indsigt i deres børne- og anbringelsessag i arkiver og myndigheder, bl.a. med hjælp fra et netværk af hjælpere. Delprojektet er forankret og ledet af Danmarks Forsorgsmuseum.

Vi ved, at tidligere anbragte ofte mangler fotoalbums fra deres første leveår, kasser med gamle minder på loftet eller forældre, der kan fortælle om deres opvækst. Måske ved de ikke, hvor de tilbragte deres første leveår, eller hvorfor de overhovedet blev anbragt – og de har ingen at spørge. Erfaringer har vist, at de bevarede børnesagsakter kan rumme et positivt potentiale og hjælpe nuværende og tidligere anbragte med at konstruere en stærkere identitetsfølelse og give dem en forståelse af, hvordan de er blevet til dem, de er. Erfaringer viser dog også med al tydelighed, at processen med at søge efter sine egne sagsakter kan være lang og kompliceret, og at det kræver kendskab til lovgivningen på området at finde alle sine børnesagsakter. Retten til indsigt i egne personoplysninger er sikret gennem arkivloven, forvaltningsloven, offentlighedsloven og Databeskyttelsesforordningen, jf. den danske databeskyttelseslov, hvilket er udgangspunktet for vores hjælp og støtte.

Behovet for vores hjælp og støtte udspringer ofte af fem forskellige faktorer (Larsen, 2022; Rasmussen, 2021): For det første er mange tidligere anbragte drevet af et ønske om at få et overblik over deres egen historie og svar på de store spørgsmål: "Hvorfor blev jeg anbragt?" og "Var der nogen der så mig?". For det andet er der nogle, der ønsker oplysninger om deres anbringelse for at få en bedre forståelse af traumatiske oplevelser og dermed en bedre mulighed for at bearbejde dem følelsesmæssigt. For det tredje er nogle drevet af et grundlæggende ønske om at opnå retfærdighed, og finde dokumentation for de overgreb og svigt man har oplevet som barn og ung, så de ansvarlige kan stilles til ansvar juridisk. For det fjerde søger nogle efter konkrete oplysninger, der kan give dem et overblik over deres egen historie, skabe afklaring omkring familiære relationer, og måske hjælpe dem med at få kontakt med ukendte familiemedlemmer. Til sidst er der en gruppe af tidligere



Charlotte Mortensen fra Danmarks Forsorgsmuseum hjælper en borger over telefonen med at søge aktindsigt. Foto: Andreas Benthien.

anbragte, for hvem adgangen til sagsakterne kan markere en form for afslutning på en vanskelig periode i deres liv og være en måde at tage ejerskab over de oplysninger, der er blevet produceret om dem. Vores hjælp tager altid udgangspunkt i borgerens individuelle ønsker og behov. Fælles for de fleste er frygten for at stå alene i processen, både mentalt og praktisk, og for selv at skulle forstå og navigere i regler og forskellige ansøgningsblanketter. Selve ansøgningsprocessen kan også virke uoverskuelig for mange, og angsten for ikke at have gjort det rigtigt, eller søgt alle relevante steder, kan fylde meget og skabe usikkerhed. Sidst, men ikke mindst, deler mange også en grundlæggende mistillid til de myndigheder, arkiver eller institutioner, der har bevaret oplysninger om dem, og som nu skal afgøre, hvad man får udleveret. Her står museet i en privilegeret position, da vi ikke er part i sagen eller opbevarer sagsakter, men udelukkende interesserer os for at formidle historien videre til den enkelte, og skabe overblik – på tværs af kommuner, arkiver og institutioner.

Målsætning

Vi har en målsætning om, at nuværende og tidligere anbragte skal kende deres rettigheder ift. til at få udleveret oplysninger om dem selv fra arkiver, myndigheder og institutioner. De skal vide, at de ikke står alene i deres søgen efter svar, men kan få hjælp til at finde deres børnesagsakter. Projektet har desuden en målsætning om at opbygge et netværk af ca. 25 frivillige hjælpere, samt hjælpe 400-600 tidligere anbragte med at finde deres sagsakter og skabe et historisk overblik.

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter

For at kunne identificere, beskrive og kvalificere den hjælp og støtte, der er blevet efterspurgt af tidligere anbragte, har museet inddraget internationale erfaringer undervejs og fået input fra vores erfarings- og testpanel.

En af vores primære aktiviteter har bestået i at skabe opmærksomhed og viden omkring retten til indsigt i egne oplysninger, samt muligheden for at få hjælp og støtte. Det har vi gjort ved at inddrage mange forskellige kommunikationsformer, såsom film, podcast, klassisk hjemmeside, konferencer, sociale medier som Facebook og LinkedIn, målrettede oplæg i brugerorganisationer, samt synlighed i børnehjemsudstillingen ANBRAGT og til den årlige Fællesskabsdag på Danmarks Forsorgsmuseum. Museets store netværk af tidligere anbragte har desuden fungeret som ambassadører for tilbuddet igennem hele projektperioden. Derudover henvises der ved negativt svar til vores tilbud om hjælp i Rigsarkivets afgørelsesbreve og på Borger.dk.

En anden vigtig aktivitet for Danmarks Forsorgsmuseum har bestået i at skabe et netværk af frivillige hjælpere, der primært skal hjælpe tidligere anbragte med at identificere deres sagsakter og søge om adgang, men også hjælpe med at skabe et historisk overblik over anbringelserne og den enkeltes personlige slægtshistorie. Netværket af frivillige hjælpere er organiseret omkring en fast gruppe af ansatte på Danmarks Forsorgsmuseum, der sikrer kvaliteten i hjælpen og skaber den nødvendige sparring, kontinuitet og fastholdelse. De frivillige hjælpere kommer med forskellig faglig baggrund og erfaring, hvilket bidrager til en værdifuld synergieffekt. De frivillige tæller bl.a. jurister, historikere, sociologer, journalister, socialrådgivere, HK-medarbejdere og studerende. Vores erfaring har vist, at det kræver en vis erfaring med feltet, stabilitet og et stort engagement for at kunne varetage rollen tilfredsstillende. Deres rolle består i at identificere relevante sagsakter og ansøge om aktindsigt på borgerens vegne. I størstedelen af sagerne giver borgerne os en fuldmagt til at repræsentere dem og søge på deres vegne. Hvis borgeren ønsker det, har vi også løbende kontakt med myndigheder og arkiver undervejs, så vi kan besvare spørgsmål og videregive relevante oplysninger, der kan lette sagsbehandlingen. Hvis borgeren får delvis aktindsigt, og der eksempelvis er overstreget i sagsakterne (ekstrahering), eller udtaget dokumenter, tilbyder vi hjælp til at gennemgå og eventuelt klage over afgørelsen. Vi tilbyder desuden at skabe kronologi og et overblik over de forskellige institutioners historie, og at fremskaffe bl.a. avisartikler, jubilæumsskrifter og fotos fra åbne kilder og lokalhistoriske arkiver. Arbejdet med den enkeltes personlige slægtshistorie udarbejdes igennem et formaliseret samarbejde med frivillige fra Foreningen af Danske Slægtsforskere. Her tilbydes borgeren at få lavet sit personlige slægtstræ, som ca. en femtedel takker ja til. I nogle særlige tilfælde er det blevet suppleret med hjælp til at tolke DNA-analyser og dermed finde frem til ukendte søskende eller familiemedlemmer.

Alle frivillige modtager sparring fra Danmarks Forsorgsmuseum i deres håndtering af deres specifikke sager. For at sikre en god og anvendelig videns- og erfaringsudveksling i netværket generelt, afholdes fælles online møder hver 6. uge. Der er også blevet udarbejdet en frivillighåndbog, der bl.a. indeholder oplysninger om introforløb, juridisk ramme, fortrolighed, bevaringspraksis og praktiske oplysninger om arbejdsgange og procedurer. Frivillighåndbogen er et dynamisk værktøj, der løbende tilpasses. Derudover er der blevet produceret en fiktiv øve-case, der danner rammen om selve oplæringsfasen.

Der er udarbejdet en evaluering af tidligere anbragtes oplevelser af den støtte, de har modtaget fra DFM i forbindelse med opsporing af deres sagsakter. Evalueringen kan læses på *Retten til Egen Histories* hjemmeside.

Målopfyldelse

Siden projektstart i juni 2022 og frem til maj 2026 har vi hjulpet ca. 665 mennesker med anbringelseserfaring med at benytte deres ret til at få indsigt i egne oplysninger og skabe et overblik over deres historie. Det vidner om et bredt kendskab til vores tilbud, hvilket også bekræftes af vores dialog med brugerorganisationer som Børns Vilkår, De Anbragtes Vilkår og Tidligere Anbragte Seniorer. Vores netværk af frivillige hjælpere er veletableret og består i alt af ca. 25 frivillige hjælpere. Målsætningen er dermed fuldt indfriet.

Centrale erfaringer

I projektperioden har vi indtil videre gjort os nogle værdifulde erfaringer, ift. at inddrage frivillige kræfter og hjælpe borgerne med at få udleveret deres børnesagsakter.

Vi har samlet nogle af de vigtigste erfaringer her:

- Børnesagsakterne er sjældent kun bevaret ét sted, men er ofte spredt ud på forskellige aktører. Det er derfor nødvendigt at søge bredt og på tværs af kommuner, arkiver og institutioner, der alle potentielt opbevarer dele, eller fragmenter af den enkeltes historie.

- Der kan være meget stor forskel på håndteringen af ansøgninger om aktindsigt og arkivadgang, hvilket kan vanskeliggøre processen. De mange forskellige procedurer og de ressourcer, der sættes af til opgaven, afhænger af de myndigheder, arkiver og kommuner, der er involveret.

- Afgørelsesbrevene mangler ofte en beskrivelse af selve retsgrundlaget for afgørelsen eller har en mangelfuld journaloversigt og en mangelfuld klagevejledning. Flere afgørelsesbreve er desuden skrevet i et sprog, og med formuleringer, der gør, at mange borgere ikke forstår afgørelsen eller er opmærksomme på de vedhæftede filer.

- Børnesagsakterne udleveres ofte uden kronologisk orden eller sidetal, hvilket vanskeliggør borgerens mulighed for at navigere i de mange sider. Der mangler generelt også en specifik forklaring på overstregninger (ekstrahering) i sagsakterne, eller når hele dokumenter er undtaget fra aktindsigten. Selve udleveringen via Digital Post kan ofte være fordelt på mange "sendinger" og fremstå "rodet", hvilket kan virke uoverskueligt for borgeren.

- Skiftende bevaringsregler, kommunalreformer, omstruktureringer og forstanderskift gennem tiden har betydet, at mange børnesagsakter er gået tabt eller er blevet kasseret. Det er derfor ikke unormalt, at der slet ikke findes skriftlig dokumentation i den enkeltes sag. Vi har dog også erfaret, at omfanget af sagsakterne generelt stiger, jo længere vi kommer frem i tiden. I 00'erne og 10'erne er det ikke usædvanligt, at sager kan fylde mellem 2.000 og 5.000 sider. Vi har også oplevet en enkelt sag på hele 25.000 sider. En tydelig forventningsafstemning er derfor helt afgørende.

- Slægtstræer kan være ekstremt afgørende for den gruppe, der har få eller ingen sagsakter bevaret. Ofte har slægtstræerne et omfang på over 150 sider og har i mange tilfælde hjulpet med at afdække ukendte familierelationer og skabt kontakt til hel- og halvsøskende.



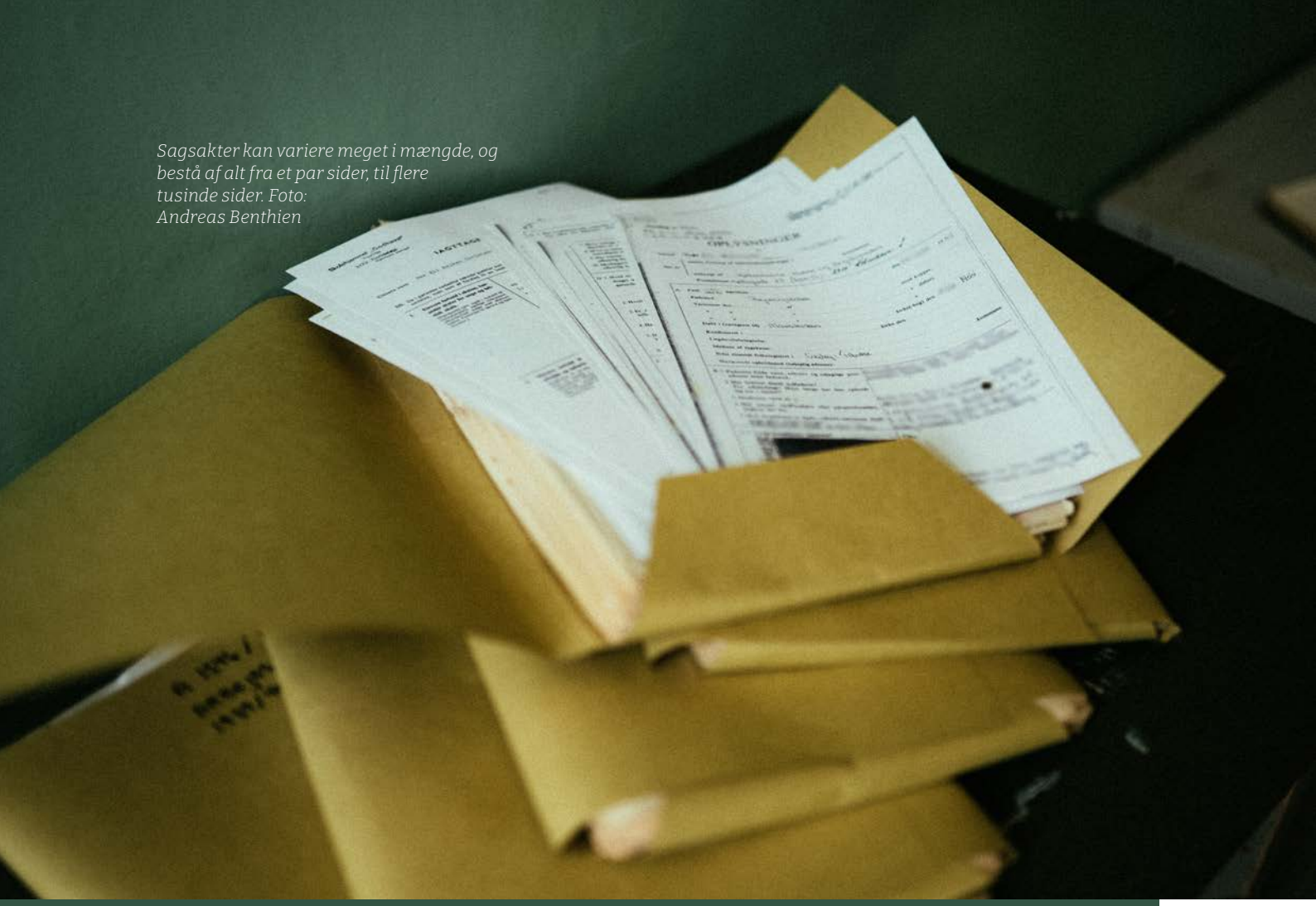
Jacob Knage Rasmussen fra Danmarks Forsorgsmuseum hjælper Line Andreasen med at skabe et overblik over hendes sagsakter. Foto: Heidi Lundsgaard.

I forhold til arbejdet med frivillige hjælpere har vi gjort også nogle særskilte erfaringer:

- Inddragelse af frivillige hjælpere kræver en ansat tovholder, der kan sikre oplæring, god faglig sparring, kontinuitet, løbende opdatering af hjælperedskaber, facilitering af løbende videns- og erfaringsudveksling, samt være med til at skabe og vedligeholde en god "teamsånd".

- Rekruttering og udvælgelse af frivillige hjælpere bør bero på en afvejning mellem den enkeltes faglige kompetencer, samt erfaring inden for feltet og tidligere arbejde med direkte borgerkontakt. Et team af frivillige bør sammensættes med alsidige kompetencer, der kan komplementere og styrke hinanden.

Det er vigtigt at understrege, at vi overvejende har mødt dedikerede og professionelle medarbejdere på tværs af arkiver, forvaltninger og institutioner - der gør alt, hvad de kan for at imødekomme borgernes ønsker og behov. Vi har eksempelvis oplevet arkivarer, der har tilbudt at køre ud til borgeren og udlevere sagsakterne personligt. Vi har også oplevet kommunale forvaltninger, der sætter store ressourcer af til at mødes med borgeren, og gennemgå og forklare indholdet af flere tusind siders sagsakter.



Sagsakter kan variere meget i mængde, og bestå af alt fra et par sider, til flere tusinde sider. Foto: Andreas Benthien

Andet behov

Støtte til læsning og bearbejdning af indholdet

Baggrund for andet behov

Erfaringer fra både Danmark og internationalt viser, at udlevering og læsning af sagsakter kan være en stærkt belastende oplevelse for tidligere anbragte (Bardsley, 2017; Larsen, 2022; Nielsen, 2018; Pugh, 1999; Rasmussen, 2021). Mange oplever fysiske symptomer, ensomhed og genaktivering af traumatiske minder. Sagsakterne er ofte omfattende og uoverskuelige, og indholdet kan være stigmatiserende og forstærke negative selvfortællinger. Flere tidligere anbragte giver på denne baggrund udtryk for et stort behov for professionel støtte til at bearbejde indholdet og udvikle positive selvforståelser og narrativer ved læsning af sagsakterne.

Set i et historisk perspektiv var børnesagsakterne 'først og fremmest et professionelt værktøj for børneværnet og de enkelte institutioner' (Bjerre et al., 2017). I arkiverne tjente dokumenterne som en mulighed for forskere, forfattere o.a. til at dykke ned i dansk socialhistorie. Man tænkte ikke over, at det for tidligere anbragte var hele eller dele af deres barndomshistorie. Måske den eneste eksisterende.

Men når det drejer sig om at få viden om et barndomsliv, er det TABUKA's mangeårige erfaring, at sagsakterne naturligvis ikke kan give det fulde billede. De er skrevet som et professionelt arbejdsredskab og opleves derfor ofte af tidligere anbragte som ensidige og objektiverende. For mange er det at læse børnesagsakterne en voldsom oplevelse. De kan indeholde oplysninger, der er ukendte, chokerende og overraskende, og man kan finde sig selv beskrevet i et sprogbrug, der er stødende og stigmatiserende. Det kan være overvældende og vække følelser af sorg, tab, ensomhed og kontroltab. Det kan være direkte retraumatiserende.

Uanset ovenstående er det TABUKA's erfaring, at mennesker med anbringelseserfaring ofte oplever, at sagsakterne er den eneste kilde til et indblik i deres barndomshistorie og samtidig kan give dem svar på en række spørgsmål om systemets beslutninger og forældrenes problemstillinger. Herunder information om årsagen til anbringelsen(erne). Sagsakterne kan vise, hvad de faglige begrundelser var for anbringelse, flytning og hjemgivelser er. Akterne kan også give viden om forældrenes vanskeligheder, og hvordan der blev arbejdet med at afhjælpe dem.

Nogle tidligere anbragte konkluderer, at den mest sandfærdige historie skal findes i sagsakterne, selvom det opleves som en reduceret udgave af en barndomshistorie uden helhed og vigtige nuancer. F.eks. beskrivelser af barnet i en ressourceorienteret kontekst, beskrevet som noget særligt, med en unik personlighed, drømme, yndlingslege, interesser og små eller store sejre. Flere taler også om huller i hukommelsen fra barndommen, hvilket efterlader mange i et eksistentielt og identitetsmæssigt tomrum, hvor de ikke har noget at hæfte deres nuværende personlighed op på. Det kan gøre det svært at forstå og bearbejde nuværende vanskeligheder, særligt i livets nære relationer.

TABUKA har med denne baggrund i en årrække hjulpet nuværende og tidligere anbragte med at dekonstruere systemets fortælling, så de kan skabe en helende og værdig livshistorie.



Bente Nielsen fra TABUKA gennemgår og taler om sagsakternes indhold og ordlyd. Foto: TABUKA

Delprojekt 5. Støtte og samtalegrupper

Målsætning

Delprojekt 5 blev udviklet med det mål at støtte nuværende og tidligere anbragte i læsningen af deres børnesagsakter og ved bearbejdningen af de følelsesmæssige reaktioner på det. TABUKA har i projektet bygget videre på erfaringer fra projekterne Mit liv – Min sag (Nielsen, 2018) og Mikado, der har skabt en specialiseret ekspertise. TABUKAs erfaringer har vist, at ingen personer med anbringelsesbaggrund bør læse deres børnesagsakter alene uden at blive tilbudt relevant støtte.

Den person i TABUKA, der støtter mennesker med anbringelsesbaggrund med at læse og forstå deres børnesagsakter og med at bearbejde de følelsesmæssige reaktioner på dem, er næstforperson Bente Nielsen, der selv har været anbragt, og som er uddannet som psykoterapeut MPF.

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter

Tilgang til støtte til læsning og bearbejdning af indhold i sagsakter

TABUKA har udviklet en struktureret tilgang til arbejdet med at støtte tidligere anbragte i at læse og bearbejde indholdet af deres sagsakter med udgangspunkt i samtaleterapeutiske forløb. Tilgangen er teoretisk funderet i Susan Harts neuroaffektive udviklingspsykologi, der bygger bro mellem hjerneforskning, tilknytning og udviklingspsykologi. Der arbejdes ud fra denne teori med de følelsesmæssige efterslæb, som omsorgssvigt medfører, og med at skabe forståelse for, at barnets psykologiske udviklingspotentiale ikke blev udviklet i de perioder, hvor hjernen var særligt modtagelig for udvikling og læring (Hart Susan, 2009). Begrebet 'Det dobbelte blik' er også centralt. Ifølge dette begreb kan børns bekymrende adfærd omsættes til 'særlighed', som kan indeholde både sårbarheder og styrker og potentialer. Når et barns adfærd f.eks. omtales som stædig, kan det særlige være, at barnet er vedholdende, hvilket potentielt er en styrke (Warming et al., 2017). Endvidere indgår Michael Whites teori om personlig handlekraft og eksternalisering, som giver redskaber til, hvordan man som fagperson kan hjælpe mennesker med at adskille problemer fra personen og skabe nye handlemuligheder (White, 2007).

Peter Fonagys mentaliseringsteori anvendes også i de samtaleterapeutiske forløb, når børnesagsakterne indeholder beskrivelser af forældrenes opvækst, fordi forældrene ofte også var udsat for omsorgssvigt og anbringelser. For mange er det en sorgfuld erkendelse, som har givet forståelse for forældrene, deres problemer - og deres svigt af barnet (Fornagy et al., 2007). I det terapeutiske samtaleforløb indgår psykoedukation, som giver viden om bl.a. ovenstående teorier og metoder. Det fremmer forståelsen af den enkeltes følelser og adfærd, både som barn og som voksen. Det kan modvirke følelsen af at være forkert: Man forstår, at man handlede og reagerede adækvat i svære omstændigheder.

På baggrund af erfaringer med de første samtaleforløb har det vist sig, at det giver mening for både den tidligere anbragte og terapeuten, at arbejdet med børnesagsakterne foregår i flere faser, som dog skal afpasses konkret til den enkelte person, fordi der er forskelle både i sagsakterne og i den enkeltes ønsker til, hvordan der skal arbejdes med dem. Det særlige i den udviklede model er således både det teoretiske afsæt og opdelingen af arbejdet i tre faser.

Fase 1. Forberedelse:

I en indledende kontakt laves der nogle grundlæggende aftaler om forløbet. Det er afgørende, at deltageren selv bestemmer forløbet. Nogle vælger selv at læse, men de fleste overlader det til terapeuten. Nogle har læst en smule og er blevet chokerede, hvorefter de har lagt sagsakterne fra sig. Andre er blevet advaret mod at læse akterne alene. Sagsakternes omfang har også betydning. Mange modtager mellem 300 og 3000 sider. I et enkelt tilfælde fik en ung 22-årig kvinde 25.000 sider fra én kommune og 2.500 sider fra en anden. Endelig har en del tidligere anbragte vanskeligheder med at læse. Hvis terapeuten skal læse akterne, foretages der en forventningsafstemning om, at det er et struktureret samarbejdsforløb, som den tidligere anbragte bestemmer. Det afklares, hvilken viden fra opvæksten og hvilke spørgsmål han eller hun håber, at sagsakterne kan give svar på. Personen kan naturligvis supplere med viden om opvæksten, som sagsakterne ikke nævner. Dermed får personen lejlighed til at dele sin historie med terapeuten, og det er kendt fra den narrative tilgang, at når man fortæller noget højt, så gøres det muligt at eksternalisere historien, og at skabe nye forståelser.

Fase 2. Læsning og bearbejdning:

Fundamentet for processen er den samtaleterapeutiske tilgang med mentalisering og psykoedukation. I mentaliseringen sætter deltageren og terapeuten sig i barnets sted for at kunne forstå det, som ofte blev betegnet som problemadfærd, selvom det kan have været barnets rimelige reaktioner på traumer og mangel på kærlighed, omsorg og forudsigelighed. Der kan også arbejdes med mentalisering af forældrene, som ofte selv var udsat for overgreb og omsorgssvigt. Ud fra sagsakterne udarbejder terapeuten en tids- og stedslinje om anbringelse, hjemgivelse, genanbringelser, sygdom, dødsfald mv. Det er en vigtig ramme for viden og indsigt, som der arbejdes med gennem hele forløbet. Det drøftes, hvad personen håber og frygter at finde i børnesagsakterne. Hvad var årsagen til anbringelsen? Var det min skyld? Hvor har jeg været anbragt? Hvorfor besøgte forældrene ikke barnet oftere? Etc.

I det strukturerede forløb foretages der en grundig drøftelse og bearbejdning af indholdet i børnesagsakterne. En række vigtige temaer kan komme op i den forbindelse. Der kan fx være chokerende ny viden i børnesagsakterne. Om konkrete begivenheder, om barnet, om forældre og søskende, om anbringelsesforløbet osv. De kan også afdække omsorgssvigt, som personen har været udsat for fra forældrene, samt svigt fra systemet. Oplysninger kan også handle om overgreb før og under anbringelsen. Nogle tidligere anbragte har selv begået overgreb på andre børn, på dyr eller på personaler, som kan ses i sagsakterne, og som derfor skal erkendes og bearbejdes. Det kan være fortrængt, og det kan være skamfuldt. Tilsvarende er magtanvendelser under anbringelsen ofte traumatiske, og det kan være særdeles svært at genopleve dem, når man møder dem i børnesagsakterne.

Et gennemgående tema er formuleringer om barnet, der har en stigmatiserende tone og indhold. Det var f.eks. chokerende for en kvinde at se sig omtalt som en 4-årig pige, der er 'flirtende' over for mænd. Hun blev forskrækket og skamfuld, da hendes første tanke var, at der måtte ligge seksuelle undertoner i det. Ved en mentalisering kom hun i dialog med terapeuten frem til, at hun havde spejlet moren, som havde mange mænd, og at det var morens måde at få opmærksomhed på. Tilsvarende kan det være provokerende at se, at man som lille betegnes som 'klæbende' eller 'stædig'. Mange tidligere anbragte er ikke blevet set, hørt og mødt med kærlighed, omsorg og tryghed, så adfærden kan ses som et basalt behov for at søge tryghed især i perioder med forandring og usikkerhed. Ud fra teorien om 'Det dobbelte blik' kunne stædighed ses som barnets vedholdenhed i at få disse behov opfyldt og således være en styrke.

De mange diagnoser, der hæftes på børnene – både af fagpersoner og af ikke-fagpersoner – er også et stærkt tema. Fx når en tidligere anbragt kunne læse om sig selv, at han som 6-årig var 'narcissist', eller når en ung pige beskrives som 'en borderline- eller misbrugspige'. Sådanne formuleringer kan blive 'officielle' karakteristikker, som kan følge én som identitetsmarkør både i anbringelsen og op i voksenlivet.

Mange kan i børnesagsakterne læse om kaotiske teenageår med multiple problemer. Kaos, rodløshed, misbrug, kriminalitet etc. Herunder voldskriminalitet, som kan være svær at leve med efterfølgende. En del har haft et kronisk belastningssyndrom, som har vist sig i skolevægring, selvskade mv. Sagsakterne kan skærpe behovet for at forstå denne meget komplicerede del af fortiden og dens implikationer for nutiden.

Endelig kan manglende sagsakter eller akter, der er så anonymiserede, at de er uforståelige, være et alvorligt tema. Det kan efterlade personen med en oplevelse af at være ligegyldig, eller at man ikke har taget anbringelsen alvorligt.

Et centralt tema er refleksion over personens nuværende liv og identitet: Parforhold, forældreskab, psykisk konstitution, socialt liv, uddannelse, arbejde etc. Sagsakterne viser, at de fleste er stærkt præget af det, de oplevede i barndommen, og sagsakterne er en central kilde til at få indsigt og forståelse i det.

Fase 3. Afslutning og fortsat støtte:

Forløbet afsluttes med en invitation til fortsat støtte, hvis de tidligere anbragte ønsker det. De får tilbud om i så fald at kunne henvende sig igen. Denne followup er ikke formaliseret; den afklares ud fra personens behov. Det er ikke alle, der bruger muligheden, men den er vigtig for dem, der gør det. Terapeutens noter fra gennemgangen af sagsakterne udleveres ved afslutningen. De indeholder henvisninger til emnerne fra forventningsafstemningen samt tids- og stedlinjen. Dette er tidligere anbragte meget glade for, da det er med til at skabe overblik over kaotiske og rodede sagsakter samt deres barndomsliv.

Målopfyldelse

TABUKAs oprindelige mål var at støtte 300 personer med anbringelseserfaring i at læse og bearbejde deres børnesagsakter og de følelsesmæssige reaktioner på dem. Projektperioden startede i juni 2022, men det var først i marts 2023, at der blev åbnet for projektets hjemmeside og annonceringen af TABUKAs tilbud. I den første tid var søgningen begrænset, men efterhånden er den taget kraftigt til. Ved projektperiodens afslutning er der nu ventetid, og der er en relativt stor gruppe, der skal til eller er gået i gang med at søge deres sagsakter og bearbejde den historie, de åbner for.

Foreløbig har 154 tidligere anbragte (og en enkelt nuværende) fået støtte til arbejdet med sagsakterne. I 67 af sagerne har terapeuten støttet i læsningen af sagsakterne, som derefter er blevet bearbejdet sammen med den tidligere anbragte. I de fleste andre sager har personen selv valgt at læse akterne og derefter fået hjælp til bearbejdningen. Støtten består typisk i 'samlæsning' af sagsakterne og samtaler om deres indhold. Antallet af samtaler varierer meget. Enkelte har blot brug for én eller et par samtaler; andre har behov for et længere forløb. Flere for lange forløb. For nogle foregår kontakten alene pr. telefon eller Teams, men en del møder terapeuten personligt. Oftest i København, men i nogle tilfælde i deres hjem ude i landet. Ca. 1/3 af alle henvendelserne er endeligt afsluttet.

Nogle har måttet opgive at få nogle sagsakter, og støtten til dem har så bestået i at hjælpe dem med at erkende og bearbejde situationen. En relativt stor gruppe afventer stadig sagsakter, bl.a. fordi behandlingen i Rigsarkivet tager lang tid. I ventetiden kan de evt. få støtte til at bearbejde den pressede situation, som det kan sætte dem i.

Der var i projektoplægget et ønske om at etablere gruppesamtaler ud over de individuelle samtaler. Det har dog ikke været muligt at etablere sådanne gruppeforløb i projektperioden. Der har ikke været interesse blandt de pågældende for at deltage i en gruppe, da de var tilfredse med individuel støtte. Oplysningerne i sagsakterne er også så private, at de er svære at dele med andre.

Ud fra projektoplægget blev der ved projektstart rekrutteret 8 frivillige, som har fået et heldagskursus, og nogle har fået supervision af terapeuten. Men da søgningen fra tidligere anbragte var begrænset i starten, blev der ikke behov for de frivillige før sent i projektet, og der var nogle, der var faldet fra. De tidligere anbragte fik den første kontakt til projektet gennem terapeuten, og de fleste ønskede at fastholde den kontakt frem for at skulle overgå til en frivillig. Kun to af de frivillige har derfor fået opgaver med tidligere anbragte. Opgaverne er nu ført til ende. Undervisning af frivillige og ansatte i de fire Baglande i Danmark var også et element i projektet. Der blev derfor afholdt et heldagskursus i hvert af de fire baglande i efteråret 2023 og foråret 2024.

For at oplyse om *Retten Til Egen Historie* og for at gøre perspektivet i at arbejde med børnesagsakter kendt, har terapeuten afholdt en række oplysningsmøder f.eks. i de fire baglande, i Børns Vilkårs Erstatningsprojekt, i DAV, på døgninstitutioner m.m. Terapeuten har deltaget med to oplæg på Folkemødet i 2025, og hun har afholdt to hybridseminarer og en faglig formiddag på efteruddannelsesstedet Social Talks. Der blev også produceret en oplysningsvideo om muligheden for at støtte tidligere anbragtes læsning af deres sagsakter. Løbende gennem hele projektperioden har TABUKA oplyst om delprojekt 5 på Facebook og LinkedIn.

Delprojektets målopfyldelse kan måske opsummeres i et citat fra en mail om forventningsafstemning med en 45-årig kvinde:

"Mit ønske er at nå tættere på at hele og få mit indre lille forsømte barn helet. At hun også bliver set og hørt og omfavnet og trøstet, og ikke mindst kommer til orde, som hun ikke fik mulighed for dengang og ikke følte sig tryg nok til. Jeg ved, at dette er et skridt på vejen, et skridt tættere på at nå ind til mit autentiske glade og bekymringsfrie jeg med min egen frie vilje. Og til min kilde til det lette og det legende, uden skyld og skam og frygt for at miste."



Laila med sine sagsakter efter, at hun har fået hjælp til at søge aktindsigt og modtaget hjælp gennem Retten til egen historie. Foto: Privat

Tilsvarende skrev en 32-årig mand:

"Jeg er nu den, der tager ejerskab over min egen historie. Hele mit liv er der jo andre, der har gjort det."

TABUKAs tilgang i delprojekt 5 har været at koble sagsakterne til en terapeutisk forståelse af svigt og overlevelsesstrategier. Det har ændret deltagernes oplevelse fra skam over egne – og andres – handlinger mod dem til en forståelse af barnets styrke og vilkår. Deltageren har ikke blot fået læst sine akter, men har også kunnet lægge fortiden bag sig med en følelse af sammenhæng og selvaccept frem for afmagt.

Flere deltagere har oplevet, at deres børnesagsakter er blevet destrueret, og nogle har kun fået udleveret meget få sider, som ikke indeholdt de oplysninger, de havde behov for. Målet i samtaleforløbene har så været at arbejde på at finde fred med det. Det har indtil 2014 været lovligt at destruere børnesagsakter, og først derefter blev det lovpligtigt at bevare sagsakterne i børnesagerne. Men uanset lovligheden af de mange destruktioner af sagsakter oplever de berørte det som manglende forståelse og respekt for de mennesker, der måske kan finde nogle af de vigtigste begivenheder i deres liv i sagsakterne. Et eksempel er en 50-årig kvinde, der indledte den første samtale om sine sagsakter med at konstatere, at der kun var bevaret akter fra hendes første fem år på et spædbørnshjem:

"Jeg græder, fordi det er gået op for mig, at du [terapeuten] er den eneste, der nu er vidne til mit barndomsliv. Alle andre er døde."

Selvom disse akter kun omhandlede et meget lille og snævert blik på kvindens barndom, var det alligevel betydningsfuldt. Hun erfarede, at hun var vellidt blandt de voksne. Særligt én havde kastet sin kærlighed på hende, og hun genkendte navnet i sagsakterne. Med ét mærkede hun i kroppen, det som hun havde glemt: At hun havde været værd at elske. Det gav hende en styrke, som hun nu er begyndt at omsætte i de nære relationer i sit liv.

Centrale erfaringer

- Det er af stor betydning, at tidligere anbragte ved at gennemarbejde deres sagsakter kan få indblik i det, der er sket i deres barndom. Det ligger ofte i mørke for dem, og sagsakterne kan være den eneste kilde til at belyse denne centrale og ofte meget belastede periode i deres liv.

- Gennemarbejdningen af sagsakterne kan ud over at oplyse tidligere anbragte om, hvad der er sket, give dem mulighed for at hele de skader og traumer, som barndommen har efterladt.

- Det er af stor betydning at arbejde med sagsakterne sammen med en indsigtsfuld person. Det kan gøre fortidens oplevelser og traumer nærværende og levende. Den støttende person skal have forudsætninger for det. Ud over indsigt og empati kræver det også en terapeutisk faglig baggrund.

- Sagsmaterialet har mange overstregninger pga. anonymisering, som kan gøre det svært at forstå det, der står. Overstregningerne forklares ikke, men der er eksempler på, at de bliver ophævet, når der klages over dem. Det viser en usikker praksis i kommunerne og arkiverne.

- En del tidligere anbragte oplever, at der ikke findes sagsakter om dem. Det lukker en vigtig dør til deres barndomshistorie og kan efterlade en oplevelse af, at man var så ubetydelig, at ingen har villet gemme ens sagsakter. Derfor skal også disse personer have hjælp til at bearbejde situationen.

I TABUKAs konkrete model for arbejdet er flere elementer centrale:

- De nuværende og tidligere anbragte skal i projektet møde mennesker, der selv har anbringelseserfaring. Det er en peer-to-peer-tilgang, hvor støtten fra TABUKA tilbydes af en person, der selv har været anbragt. Det skaber en følelse af tillid og fælles erfaringer. Det kan åbne for et møde på lige fod og med en fælles historie at mødes i.

- Det er afgørende, at samarbejdet og støtteprocessen sker ud fra den enkeltes behov og præmisser og i den enkeltes eget tempo. Det må være de nuværende og tidligere anbragte, der bestemmer, hvordan processen forløber.

- Rammen om forløbet skal være så åben, at det faktisk kan være et ikke-tidsbegrænset forløb. Ofte er forløbene ikke så lange, men muligheden skal være der, dels fordi det skal være personen, der bestemmer, dels fordi gennemarbejdningen af sagsakterne kan rejse så alvorlige problemer, at forløbet kan trække ud. I projektet har det været muligt at kontakte terapeuten efter et endt forløb, hvis der var behov for det. Dette tilbud har været vigtigt, og flere har benyttet sig af muligheden.

- Der er rigtig gode erfaringer fra projektet med at arbejde med sagsakterne i individuelle forløb. Derfor skal det fastholdes. Der kan være grund til at eksperimentere med gruppeforløb, men da det ikke har været muligt at gøre det i projektperioden, kan man ikke sige noget om, hvorvidt det har særlige kvaliteter.

- Nogle få forløb kræver, at man kommer ud i landet til folk, at man er opsøgende. Men mange kan foregå i København, og det har også givet god mening at arbejde telefonisk og på Teams med støtteforløbene. Selv i de længere forløb.

- Den indledende forventningsafstemning er vigtig. Den indrammer forløbet og sætter vigtige pejlemærker for arbejdet med sagsakterne. Både for personen og terapeuten. Det afdækker også, hvad der er særligt vigtigt – eller særligt vanskeligt.

- Tilsvarende er etableringen af en tids- og stedslinje vigtig. Den skaber overblik over nogle forløb, som man skal have klarlagt – og som personen ofte ikke selv har overblik over på forhånd.

Tredje behov

Dele sin historie og skabe modfortællinger

Baggrund for tredje behov

Mange tidligere anbragte oplever, at deres livshistorie primært er fortalt gennem myndigheder, eksperter og journalmateriale, hvor deres eget perspektiv sjældent kommer frem. Traditionelt bygger dokumentationen af børneforsorgens historie på skriftlige kilder udarbejdet af systemet, hvilket efterlader de anbragte som tavse statister i deres egen historie. Erfaringer viser, at det har stor betydning, når tidligere anbragte får mulighed for at formulere deres egen version af historien og skabe modfortællinger, der kan nuancere sagsakterne. For mange tidligere anbragte handler det om at genvinde ejerskab over sin historie og få anerkendt sin egen erfaring som betydningsfuld.



Peer Balken gennemgår sine sagsakter, som han har brugt mange år på at samle fra forskellige arkiver, både på egen hånd og med hjælp fra Retten Til Egen Historie. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Delprojekt 6. Supplerende fortællinger

Denne del er udviklet som et eksperimentelt pilotprojekt, der skal afsøge mulighederne for at imødekomme dette behov nu, og i fremtiden. Delprojektet er forankret og ledet af Danmarks Forsorgsmuseum, i et tæt samarbejde med Rigsarkivets indsamlingsenhed. Baggrunden for projektet er Danmarks Forsorgsmuseums mangeårige fokus på børnesagsakternes historiske og emancipatoriske potentialer, samt museets lange erfaring med at indsamle livsfortællinger fra tidligere anbragte. I samarbejde med Rigsarkivets indsamlingsenhed har Danmarks Forsorgsmuseum i dette delprojekt indsamlet og bevaret såkaldte "supplerende fortællinger" fra tidligere anbragte. Supplerende fortællinger skal i denne sammenhæng forstås som den enkelte borgers mulighed for at bidrage med sit eget perspektiv på sin egen anbringelse og på sagsakterne. Erfaringsmæssigt vil ønsket om at kunne bidrage med en supplerende fortælling ofte tage afsæt i en manglende genkendelighed og identifikation med det skrevne ord, eller i et behov for at "rette" misforståelser eller konkrete fejl og mangler i sagsakterne. Vi mener af flere grunde, at denne tilgang kan være en velegnet metode til at imødekomme tidligere anbragtes behov for at kunne dele deres historie og skabe modfortællinger til systemets narrativer. Nogle ønsker "blot" at dokumentere deres egen historie for eftertiden, imens andre ønsker at deres fortælling kan være med til at forbedre fremtidens børne- og ungeområde, til gavn for nuværende anbragte.

Intentionen med at støtte tidligere anbragtes produktion af supplerende fortællinger er at skabe en ramme, hvorigennem de kan udfolde deres eget erindrings- og fortolkningsarbejde på en måde, der gør dem i stand til at skabe forandring og tage ejerskab over deres egen historie. Yderligere vil bevarelsen af de supplerende fortællinger i fremtiden kunne styrke forskernes mulighed for at inddrage individperspektivet og dermed kvalificere deres arbejde med denne del af velfærdshistorien. Delprojektets genererede viden kan desuden skabe et unikt erfaringsbaseret afsæt for at sætte fokus på fremtidens skriftlige dokumentation i børnesager.

Målsætning

Vi har en målsætning om at skabe et metodisk stærkt afsæt og en praktisk anvendelig tilgang, der muliggør en sikker indsamling, bevaring og tilgængeliggørelse af tidligere anbragtes supplerende fortællinger på Rigsarkivet.

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter

Danmarks Forsorgsmuseum har haft det overordnede ansvar for at koordinere samarbejdet med Rigsarkivets indsamlingsenhed samt for den konkrete indsamling af de supplerende fortællinger. Rigsarkivets indsamlingsenhed har været med til at sikre, at de lovgivningsmæssige og arkivfaglige forhold vedrørende overdragelse af personfølsomt materiale har været på plads og har haft ansvaret for den efterfølgende registrering, bevaring og tilgængeliggørelse af materialet.

Delprojektets aktiviteter kan overordnet opdeles i tre faser: En indledende afklaringsfase, en indsamlingsfase samt en afsluttende fase med aflevering, bevaring og tilgængeliggørelse.

I den indledende fase blev der arbejdet med en grundlæggende begrebsafklaring og med at skabe overblik over gældende regler og lovgivning på området. Der blev gennemført en række afklaringsmøder mellem Danmarks Forsorgsmuseum, Rigsarkivets indsamlingsenhed og Rigsarkivets enhed for Adgang & Access med henblik på at fastlægge procedurer for indsamling og overdragelse af materialet, herunder afklaring af relevante formater og indholdstyper. Derudover blev der udarbejdet arbejdsgange og udformet afleveringsblanketter, som kunne understøtte en sikker og ensartet håndtering af materialet. Der blev også udviklet en indsamlings- og interviewguide, som skulle understøtte en ensartet og tryg indsamlingspraksis.

Endelig blev der arbejdet med rekruttering og formidling af tilbuddet om at bidrage med supplerende fortællinger. I den første fase blev indsatsen primært rettet mod nuværende og tidligere anbragte, som allerede havde søgt om adgang til deres sagsakter gennem projektet og i forvejen havde kontakt til Danmarks Forsorgsmuseum. Rekrutteringen har været udfordret af de lange ekspeditionstider hos Rigsarkivet, hvor mange tidligere anbragte endnu ikke har modtaget deres sagsakter inden for projektperioden. Derudover har flere deltagere overset materialet, misforstået svarbreve som afslag eller haft vanskeligheder ved at orientere sig i de ofte omfattende og ikke-kronologiske sagsakter. For nogle deltagere har ordblindhed, PTSD eller andre udfordringer desuden gjort det vanskeligt for dem at læse og forstå materialet, hvilket understreger behovet for en inkluderende og demokratisk tilgang, hvor alle tilbydes hjælp til at læse og bearbejde indholdet af sagsakterne (se delprojekt 5).

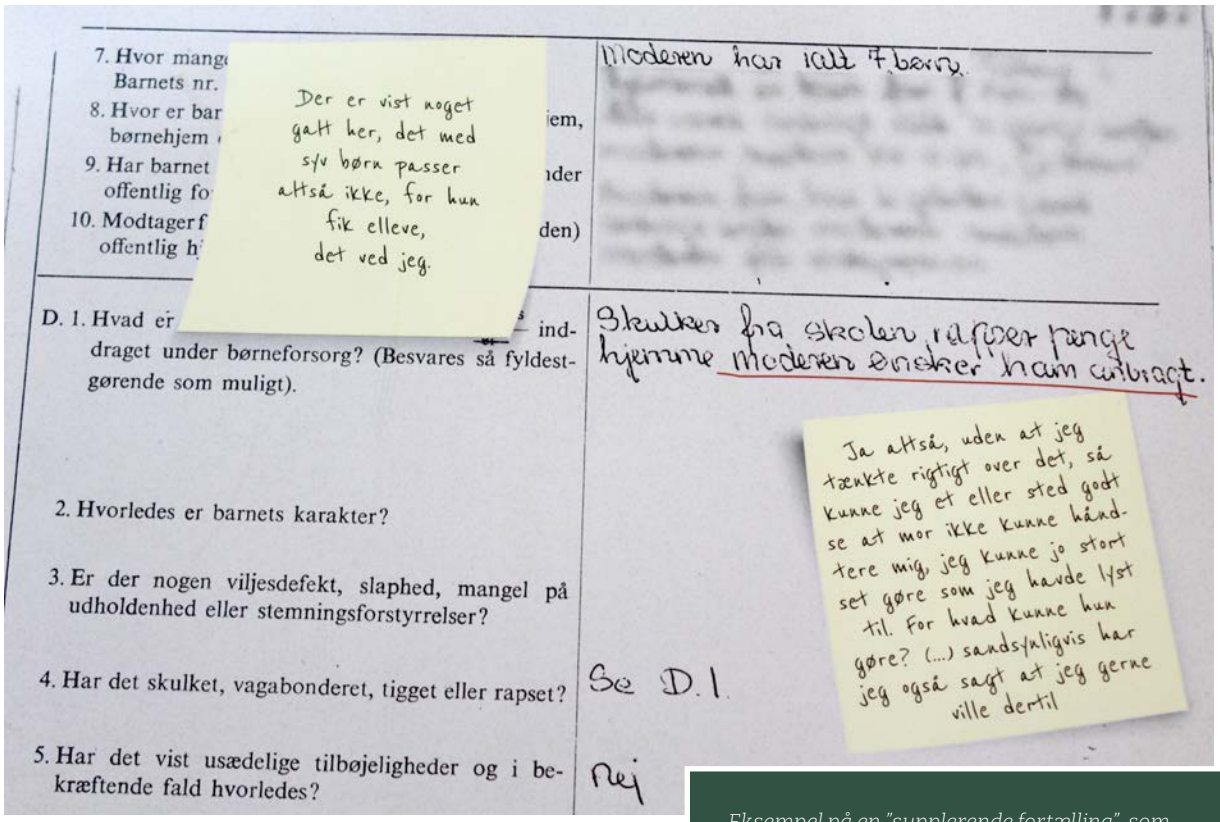
I indsamlingsfasen blev deltagerne introduceret til arkivlovgivningen og til formålet med de supplerende fortællinger, herunder hvordan materialet efterfølgende ville blive bevaret og tilgængeliggjort. Projektet afprøvede en række forskellige indsamlingsformater for at skabe fleksibilitet og tryghed for deltagerne. Interview blev blandt andet gennemført i borgernes egne hjem, på Danmarks Forsorgsmuseum, telefonisk eller andre steder, hvor deltagerne følte sig trygge. Der blev også udviklet vejledning til personer, som selv ønskede at skrive deres fortælling. I denne fase blev forskellige formater for de supplerende fortællinger drøftet og afprøvet. Det omfattede blandt andet interviewbaserede lydoptagelser, skriftlige fortællinger samt mulighed for direkte kommentarer og noter i kopier af sagsakter og journalmateriale. Derudover blev der arbejdet med forskellige formater til indsamling og registrering af fotos, breve og andre personlige dokumenter. Dette omfattede blandt andet affotografering af materiale, udarbejdelse af billedtekster efter deltagernes egne ønsker, lydfortællinger knyttet til fotos, indeksering af billeder under interviewene samt telefoniske gennemgange af materiale med efterfølgende transskribering.

Efter hvert interview blev der gennemført en debriefing med interviewpersonen, hvor eventuelle tvivlsspørgsmål – særligt om tilgængelighed og adgang til materialet – blev afklaret. Deltagerne fik desuden mulighed for at gennemlytte lydoptagelserne, inden der blev indhentet underskrift på afleveringsaftalerne. Størstedelen af deltagerne ønskede efterfølgende, at lydoptagelserne blev tilsendt.

I den afsluttende fase blev materialet samlet og afleveret til Rigsarkivets indsamlingsenhed med henblik på registrering, bevaring og fremtidig tilgængeliggørelse. Som led i arbejdet blev der desuden gennemført test af brugervenlighed, referencesystem og søgbarhed med inddragelse af museets erfarings- og testpanel. Dette arbejde har haft til formål at sikre, at materialet på sigt bliver tilgængeligt på en måde, som både er fagligt forsvarlig og meningsfuld for de mennesker, fortællingerne vedrører.

Målopfyldelse

Delprojektet har indfriet målsætningen om at skabe et metodisk stærkt og praktisk anvendeligt grundlag for sikker indsamling, bevaring og tilgængeliggørelse af tidligere anbragtes supplerende fortællinger på Rigsarkivet. Gennem projektperioden er der udviklet og afprøvet konkrete procedurer, samarbejdsformer og indsamlingsmetoder, som både tager højde for lovgivningsmæssige krav og deltagernes behov for tryghed og medbestemmelse. Den oprindelige målsætning om at indsamle ca. 50 fortællinger blev undervejs justeret til 30 fortællinger. Denne nedjustering vurderes ikke at have haft afgørende betydning for projektets samlede målopfyldelse, da projektets væsentligste bidrag har været at indsamle metodiske og praktiske erfaringer. Indsamlingen har således givet et solidt erfaringsgrundlag for det videre arbejde med supplerende fortællinger og fremtidige indsatser på området.



Eksempel på en "supplerende fortælling", som mennesker med anbringelseserfaring har mulighed for at tilføje til deres bevarede sagsakter. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Centrale erfaringer

- En tydelig rammesætning, medbestemmelse og forventningsafstemning er afgørende i arbejdet med supplerende fortællinger. Erfaringerne peger også på, at indholdet af de supplerende fortællinger er dynamisk og kan ændre sig over tid og i takt med nye læsninger af børnesagsakterne.

- Flere deltagere har haft behov for bekræftelse på, at deres fortælling er "gyldig" – også når deres erindringer ikke stemmer overens med indholdet af deres børnesagsakter.

- Indsamlingen af supplerende fortællinger kræver stor fleksibilitet og betydelige tidsressourcer. Aflysninger, usikkerhed og skiftende livssituationer har nødvendiggjort løbende tilpasninger. Samtidig har erfaringerne vist, at fortællingerne ikke kan kobles direkte til Rigsarkivets eksisterende arkivserier, hvorfor der i stedet er udviklet et referencesystem, som muliggør forbindelser mellem de supplerende fortællinger og det eksisterende arkivmateriale på Rigsarkivet.

Fjerde behov

Styrke fremtidens kommunale dokumentationspraksis i børnesager

Baggrund for fjerde behov

En vigtig ambition i *Retten Til Egen Historie* er at skabe en forandring i kommuners og fagpersoners dokumentationspraksis på området for børn og familier i udsatte positioner, så børn, unge og voksne, som er eller har været anbragt, i fremtiden ikke oplever læsning af egne sagsakter som traumatisk.

Delprojekt 7. Fremtidens skriftlige dokumentation

Dette delprojekt skal ses i lyset af, at forskning på området har vist, at mange tidligere anbragte oplever at være blevet utilstrækkeligt inddraget i deres egne sagsakter (Hoyle et al., 2020; Larsen, 2022; Lomas et al., 2022). Det er også en gennemgående oplevelse, at sagsakterne især fokuserer på deres problemfyldte sider og beskrives i et stigmatiserende sprogbrug, hvilket flere hævder kan være skadeligt for deres selvtillid, trivsel og identitet (Hjerrild et al., 2017; Kaaber & Westmark, 2010; Rasmussen, 2021; Shepherd et al., 2020; Warming, 2025). Indsatsen for at styrke fremtidens dokumentationspraksis i børnesager varetages af KP og er inspireret af fagbogen "Blikke fra dem du skriver om – børn og unges aktindsigt" (i det efterfølgende omtalt som "Blikke-bogen"), som er udarbejdet af tre af KP's projektdeltagere, Mette Larsen, Idamarie Leth Svendsen og Anne Homann Bjerregaard i 2022. Bogen er baseret på interviews med 9 tidligere anbragte, kommunale medarbejdere og studerende. Interviewene i bogen bekræftede de ovennævnte forskningsfund. Delprojektet er forankret og ledet af Københavns Professionshøjskole.

Målsætning

Den overordnede målsætning med delprojektet er at skabe en forandring i kommuners dokumentationspraksis, så børn og unge med en børnesag så vidt muligt inddrages i det, der skrives om dem, så det, der skrives om dem og deres familie, opleves respektfuldt af barnet eller den unge selv og familien.

Udvalgte aktiviteter og udviklede produkter

9 skriftlighedsprincipper og fagbog

For at gøre arbejdet med en forbedret skriftlighed i kommuner konkret, udviklede vi i starten af projektperioden 7 skriftlige principper med afsæt i "Blikke-bogen", inspiration fra den internationale forskning på området og baseret på gældende ret. De 7 principper blev i dialog med tidligere anbragte og fagpersoner fra kommuner udvidet til 9 principper. Principperne understøtter det mindset, at børn og unge er aktører i egen sag og så vidt muligt skal inddrages i beskrivelser af sig selv. Principperne er udformet, så de kan anvendes af alle medarbejdergrupper på tværs af myndigheds- og udførersiden, i alle typer skriftlig dokumentation, og så de er enkle at forstå og omsætte i en travl hverdag. De 9 principper lyder:

1. Inddrag børn og unge i dokumentationen, så de har en reel medindflydelse på, hvad der bliver skrevet om dem.

2. Vær særligt opmærksom på, hvordan du skriver om børn og unges udfordringer og problemer og sørg altid for at adskille problemer fra person.

3. Tydeliggør, hvem der er tekstens afsender.

4. Tydeliggør, hvem og hvad du baserer dine oplysninger på.

5. Vær opmærksom på forskellen mellem observationer og vurderinger.

6. Tydeliggør konteksten (den situation noget udspiller sig i).

7. Skriv kort og tydeliggør formålet med det skriftlige dokument; hvad det skal bruges til og hvem der kommer til at læse det.

8. Skriv neutralt og sørg for, at dine egne (negative) følelser ikke skinner igennem.

9. Undgå fremmedord og forklar fagtermer og lovparagraffer, så teksten bliver forståelig for modtageren.

(Fra venstre) Ida-Marie Leth Svendsen, Mette Larsen og Anne Homann Bjerregaard fra Københavns Professionshøjskole med bogen "Blikke fra dem du skriver om – børn og unges aktindsigt". Foto: Københavns Professionshøjskole.



For at kvalificere kommuners og organisationers anvendelse af de 9 skriftlighedsprincipper har vi udarbejdet en fagbog, som kan understøtte arbejdet med principperne i kommuner, blandt udførere og i organisationer. Bogen "Med barnet på skulderen. 9 skriftlighedsprincipper om at skrive om og sammen med børn og unge i udsatte positioner" udkom i 2024 på Akademisk Forlag og er skrevet af tre lektorer fra Københavns Professionshøjskole, som alle indgår i projektet (Mette Larsen, Idamarie Leth Svendsen og Bettina Bruun Andersen). Den er bygget op, så der for hvert princip først er en kort faglig begrundelse for relevansen af princippet, understøttet af national og international forskning. Dernæst fremgår det af faktabokse, hvordan princippet er baseret på juraen, og endelig er der konkrete eksempler på, hvordan princippet kan se ud i skriftlig dokumentation, inspireret af anonymiserede dokumenter, som vi har fået tilsendt af medarbejderne fra både myndigheds- og udførersiden i de 4 kommuner. Bagerst i bogen er der kapitler, der omhandler, hvordan man kan undervise i principperne, hvordan man kan implementere dem, og hvordan man kan vedligeholde fokus på principperne på en arbejdsplads. Bogen er kvalificeret af aktørerne i *Retten Til Egen Historie*, KP's faglige sparringsgruppe samt repræsentanter fra de fire samarbejdskommuner.

Skriftlighedsforløb i 4 kommuner

Intentionen var oprindeligt at invitere to-tre kommuner til at være med til at udvikle måder at udarbejde skriftlig dokumentation i børnesager på. I starten var det vanskeligt at finde kommuner, der ville deltage. Da vi koblede forløbene tydeligt sammen med de forventede nye krav om inddragelse af børn og unge i barnets lov, ændrede dette sig, og der var så stor interesse for at deltage, at vi indgik samarbejdsaftaler med fire kommuner i stedet for de planlagte to til tre. De fire kommuner, som vi indgik samarbejde med om deres deltagelse



Plakat med de 9 skriftlighedsprincipper, som bliver distribueret til bl.a. kommuner og børne- og ungehjem.
Foto: Københavns Professionshøjskole.



(Fra venstre) Helga Nielsen fra De Anbragtes Vilkår og Mette Larsen fra Københavns Professionshøjskole. Billedet er taget ifm. et af de mange skriftlighedsforløb for kommunale medarbejdere.
Foto: Københavns Professionshøjskole.

i længerevarende skriftlighedsforløb, er: Lyngby-Taarbæk, Tårnby, Greve og Allerød. I alt deltog 357 medarbejdere og 20 ledere fra både myndigheds- og udførersiden i de fire kommuner i skriftlighedsforløbene.

Vi strukturerede forløbene i kommunerne, så de bestod af i alt fem sessioner, som blev gennemført i alle fire kommuner. Forløbet startede med et fælles kick-off for alle deltagende medarbejdere og ledere, hvor vi introducerede de ni principper. Enten Helga Sofia Nielsen eller Fransiska Mannerup, begge aktive i De Anbragtes Vilkår, deltog ved kick off og læste op fra deres egne sagsakter. For eksempel læste Helga denne sætning op fra sine sagsakter, hvor hun blev beskrevet som et problem, der skal løses: *"Det er Familie og Børns erfaring, at det kræver mange kræfter at have et barn med så store vanskeligheder som Helgas"*.

Mindre grupper af medarbejdere fra forskellige afdelinger anvendte herefter de 9 principper til at omskrive egne tekster.

Målopfyldelse

Der er udarbejdet en grundig evaluering af medarbejdernes udbytte af skriftlighedsforløbene ("Evaluering af opkvalificering af kommunale medarbejderes arbejde med dokumentation i børnesager på tværs af fire danske kommuner"), som kan læses på *Retten til Egen Histories* hjemmeside. Den viste, at medarbejderne har fundet forløbene relevante, og at anvendelsen af de 9 skriftlighedsprincipper har styrket kvaliteten af deres skriftlige arbejde. De interviewede medarbejdere giver desuden udtryk for i høj grad at have forstået mindsettet, især ambitionen om at styrke inddragelsen af børn og unge i det skriftlige arbejde og om at skrive respektfuldt og transparent.

Det er i projektperioden lykkedes at nå langt bredere ud end til de fire deltagende kommuner. Vi har fået henvendelser fra mere end halvdelen af landets kommuner med ønske om at blive undervist i at anvende principperne, og har i perioden undervist ca. 3000 fagpersoner i dem. Den store interesse for principperne hænger sandsynligvis sammen med, at de blev offentliggjort, mens politikerne forhandlede barnets lov. Interessen i kommuner blev også hjulpet på vej af, at principperne i 2024 blev gjort tilgængelige landsdækkende på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside sammen med værktøjer til understøttelse af myndighedssagsbehandlere og andre fagpersoners arbejde med at inddrage børn[4]. Endelig er det sandsynligt, at projektets offensive strategi

4 Principperne kan findes her: https://www.sbst.dk/boern/videnscenter-om-boerneinddragelse-og-udsatte-boerns-liv/redskaber/konkret-inddragelse-af-boern-og-unge/de-9-skriftlighedsprincipper.



med kontinuerligt at skrive ud på de sociale medier, primært Linkedin og Facebook, har været med til at skabe og fastholde interesse for skriftlighed i børnesager i kommuner og organisationer.

Vi har i projektet ikke indhentet viden om, hvordan projektets primære målgruppe, børn og unge, oplever de nye skriftlighedspraksisser. Dette kræver et forskningsdesign, hvor overvejelser om etik, anonymitet og samtykke fra børn, unge og forældre er påkrævet. Der er i februar 2026 igangsat et treårigt ph.d forskningsprojekt, som skal gennemføres af Mette Larsen, som skal tilvejebringe viden om, hvordan børn og unge med igangværende børnesager oplever fagpersoners skriftlighedspraksis; fx at blive skrevet til frem for om, at blive citeret hyppigt, at kommentere på dokumentation og at blive/ikke blive inddraget i beskrivelser af udfordringer og problemer i deres liv og adfærd. Undersøgelsens fund vil blive brugt til at kvalificere den fremadrettede indsats for at styrke skriftlighedspraksis blandt studerende og fagpersoner i kommuner og organisationer.



Billede fra Kick-off for skriftlighedsforløbet af medarbejdere fra ungeområdet i Lyngby-Taarbæk kommune i 2023.
Foto: Københavns Professionshøjskole.

Centrale erfaringer

Det kan som udenforstående aktør være svært at skabe forandringer i den måde, kommunalt ansatte medarbejdere arbejder på, hvilket vi konkret erfarede ved, at det i starten var svært at finde kommuner, som ønskede at medvirke. I kommuner er det først og fremmest lovgivningen og politikerne, der udstikker retningslinjerne. Da barnets lov trådte i kraft 1. januar 2024, blev kommunerne forpligtet til at styrke børns inddragelse og indflydelse i deres egne sager (særligt §§ 5 og 8), og i den understøttende håndbog er skriftlig dokumentation nævnt som et vigtigt fokusområde med direkte reference til "Blikkebogen". Der står bl.a.: *"I et inddragelses-perspektiv vil det være relevant, at I genbesøger jeres dokumentationspraksis. Denne praksis har nemlig afgørende betydning for, hvordan børnene og de unge oplever at læse det, der er skrevet om dem, fx i forbindelse med en anmodning om aktindsigt – herunder at de ikke oplever et stigmatiserende sprogbrug, eller at de er et problem, der skal løses"* (Social- og Boligstyrelsen 2023:18). Vi havde selv, mens loven blev drøftet, været i dialog med de politiske socialordførere, Social- og Boligstyrelsen samt fået skabt medieomtale af, hvordan tidligere anbragte unge oplever at læse stigmatiserende og problemfokuserede beskrivelser af sig selv. Dette viste sig at være et godt afsæt for vores arbejde med at ændre kommuners skriftlighedspraksis.

- For at skabe ændringer i kommuners praksis, er det vigtigt, at ændringerne tager udgangspunkt i lovgivningen på området. Aktiv fortalervirksomhed og lobbyarbejde kan også være nødvendige for at få adgang til kommuner og skabe ændringer i deres praksis.

- I arbejdet med at skabe konkrete forandringer i den måde, der skrives om børn og unge, har det været særligt virksomt, at tidligere anbragte unge har medvirket både i udviklingen af de 9 skriftlighedsprincipper og i den efterfølgende implementering af principperne i praksis. Den direkte stemme fra unge, som læser op af egne sagsakter, har i høj grad været med til at skærpe fagpersoners interesse for betydningen af den skriftlige dokumentation i børnesager og de 9 skriftlighedsprincipper.

Evaluering af brugernes udbytte af udvalgte tiltag

På *Retten Til Egen Historie*s hjemmeside ligger evalueringer af delprojekterne 4, 5 og 7:

- Evaluering af delprojekt 4 og 5: *Evaluering af arbejdet med at støtte tidligere anbragte i opsporing, forståelse og bearbejdning af deres sagsakter.*
- Evaluering af delprojekt 7: *Evaluering af opkvalificering af kommunale medarbejderes arbejde med dokumentation i børnesager på tværs af fire danske kommuner.*



Formidlingsaktiviteter

Formidling har været en central del af projektet. Ikke alene som offentlig kommunikation og synliggørelse af projektets aktiviteter, men også som en aktiv metode til at skabe opmærksomhed om *Retten Til Egen Historie*, dele viden og styrke mennesker med anbringelseserfaringers adgang til information og støtte i arbejdet med at søge egne sagsakter. Formidlingen har været en gennemgående del af projektets praksis og er løbende blevet tilpasset forskellige målgrupper, platforme og sammenhænge. Det har været vigtigt, at projektets erfaringer og indsatser blev gjort tilgængelige i mange forskellige formater og rum – fra museet og konferencer til sociale medier, undervisning og faglige netværk – for både at skabe opmærksomhed, dialog og erfaringsudveksling.

Formidlingen har fundet sted på tværs af faglige, digitale og samskabende platforme og har involveret både mennesker med levede erfaringer, fagprofessionelle, organisationer og offentligheden. Det har været målsætningen med forskellige formidlingsaktiviteter, at arbejdet med de forskellige delprojekter i projektet kontinuerligt er blevet formidlet for projektets målgrupper, i forskellige rammer og på forskellige platforme, og aktiviteterne har haft forskellige målgrupper for øje. Centralt har været mennesker med anbringelseserfaring og deres pårørende, men også fagprofessionelle inden for social-, børne- og arkivområdet, studerende, forskere, politikere samt den brede offentlighed. Formidlingen har derfor haft et oplysende, dialogskabende og samfundsrettet formål. På sociale medier og gennem offentlige arrangementer er der arbejdet på både at skabe genkendelse og opbakning til mennesker med anbringelseserfaringer, og samtidig også på at øge den generelle forståelse for betydningen af børnesagsakter.

Sociale medier - Facebook og LinkedIn

Projektets Facebook- og LinkedIn-profiler har været vigtige redskaber i en kontinuerlig og tilgængelig formidling. Facebook har især været med til at skabe synlighed og dialog blandt mennesker med anbringelseserfaringer, pårørende og andre med en personlig interesse i området. Her har opslag om projektets aktiviteter, arrangementer og erfaringer ofte ført til kommentarer, delinger og direkte henvendelser. LinkedIn har primært fungeret som en platform for faglig formidling og netværk. Her har projektet nået fagprofessionelle, organisationer, forskere og samarbejdspartnere både nationalt og internationalt. Platformen har også bidraget til at synliggøre projektets erfaringer og skabe kontakt med relevante aktører på området. Samlet set har sociale medier været med til at udbrede kendskabet til projektet, skabe dialog og understøtte vidensdeling på tværs af målgrupper og fagområder.

Film, talks og podcasts

Projektet har formidlet centrale budskaber i mange forskellige formater. Et af de første produkter, der blev produceret, var en film om arbejdet med at søge aktindsigt og læse egne sagsakter. Filmen ligger frit tilgængelig på YouTube og på *Retten Til Egen Histories* hjemmeside og anvendes blandt andet i undervisningen på flere socialrådgiveruddannelser, kurser og undervisningsforløb m.v. Derudover indgår filmen som en del af formidlingen på Danmarks Forsorgsmuseum. I filmen deler en yngre og en ældre person med anbringelseserfaring deres tanker og erfaringer med at søge efter, læse og bearbejde indholdet af egne sagsakter. Filmen

bidrager til at skabe større forståelse for de følelsesmæssige, praktiske og identitetsmæssige aspekter, der kan være forbundet med adgang til egen historie, og har samtidig fungeret som et konkret undervisnings- og dialogredskab.

Frit tilgængelig på nettet er også podcasten "Ord sætter spor" (Velfærdsprofeten, KP) og to Social Talks om at læse i sine sagsakter og om betydningen af skriftlighed.

Fællesskabsdage og museet som formidlingsramme

Et andet konkret eksempel på projektets kerneformidlingsaktiviteter er de Fællesskabsdage, som Danmarks Forsorgsmuseum har afholdt i 2024, 2025 og 2026, hvor projektet har spillet en central rolle. Fællesskabsdagene har samlet mellem 250 og 275 mennesker med anbringelseserfaring i alderen fra 18 år til midt i 80'erne fra hele landet. De har deltaget med pårørende eller støttepersoner og på Fælleskabsdagene mødt særligt inviterede fagprofessionelle, politikere, frivillige og samarbejdspartnere. Fællesskabsdagene har fungeret som trygge mødesteder med oplæg, samtaler, fællesspisning og mulighed for erfaringsudveksling på tværs af generationer og baggrunde. Projektets støtte ift. adgang til egne sager og hjælp ift. slægtstræer har været gennemgående og har dannet afsæt for både personlige fortællinger og fælles refleksioner. Erfaringerne har vist, at denne type formidlingsaktiviteter kan skabe stærke fællesskaber og understøtte oplevelsen af anerkendelse

Danmarks Forsorgsmuseum har fungeret både som formidlingsplatform, mødested og rum for samtaler om anbringelse, velfærdshistorie og *Retten Til Egen Historie*. Formidlingen har fundet sted gennem oplæg, omvisninger, undervisning, arrangementer, møder med besøgende med anbringelsesbaggrund, pårørende eller faglig erfaring, socialfaglige besøg samt i den daglige dialog med museets gæster.

Et gennemgående greb i formidlingen på museet har været at koble historiske fortællinger med nutidige perspektiver. Gennem museets autentiske rammer og formidlingen af anbringelseshistorie er der blevet skabt rum for refleksion over både fortidens og nutidens dokumentation. Mange besøgende har spejlet egne erfaringer og aktuelle problemstillinger i fortællingerne, hvilket ofte har åbnet for samtaler om f.eks. identitet,



(Fra venstre) Poul Erik Rasmussen, Vibeke Nielsen og Peer Balken, som er nogle af de mennesker med anbringelseserfaring, som besøger og bruger museet som mødested. Foto: Anders Mielcke Grønbæk.



Fællesbillede fra Fællesskabsdagen 2026 for mennesker med anbringelseserfaring på Danmarks Forsorgsmuseum. Foto: Andreas Benthien.

rettigheder, tavshed, tabu og behovet for støttet adgang til egen historie. Flere mennesker med anbringelseserfaring har givet udtryk for, at det har haft betydning at opleve deres historier og erfaringer taget alvorligt i en kulturinstitution og sat i en større samfunds- og velfærdshistorisk sammenhæng.

Formidlingen har samtidig i høj grad været dialogbaseret. Mange møder med gæster udviklede sig fra klassisk museumsformidling til samtaler om egne oplevelser, minder eller spørgsmål om personlige sager og arkiver. Projektet har derfor vist, at formidling på dette område ikke alene handler om vidensdeling, men også om relationsarbejde, nærvær og evnen til at håndtere personlige og følelsesmæssigt stærke fortællinger.

Erfaringerne peger også på, at denne type formidling kræver løbende etiske overvejelser. Det har været vigtigt at balancere mellem faglig formidling og hensynet til mennesker, der kan blive følelsesmæssigt berørt af emnerne. Samtidig har det krævet tid og fleksibilitet at skabe rum for dialog og individuelle behov, hvilket adskiller sig fra mere traditionel museumsformidling.

Konferencer

Gennem både en national og en international konference har projektet kunnet arbejde med at dele erfaringer, skabe dialog og samle mennesker med forskellige faglige og personlige perspektiver omkring spørgsmål om børnesagsakter, dokumentation og en støttet adgang. Konferencerne har samtidig fungeret som platforme for vidensdeling, tværfagligt samarbejde og formidling af både forskning, praksiserfaringer og levede erfaringer. Derudover har konferencerne skabt rum for idégenerering, faglig sparring og opbygning af netværk på tværs af sektorer, organisationer og lande.

London

Retten Til Egen Historie var i april 2025 medarrangør af den internationale konference "My Life, My Records", som blev gennemført i samarbejde med Essex County Council og University College London, som var værter for og hovedarrangører af konferencen. Samarbejdet inkluderede desuden den britiske Care Leavers Association (CLA), MIRRA-projektet, Coram BAAF og Monash University Australien.

Konferencens primære fokus var at fremme god praksis i journalføring for anbragte børn og unge. Arrangementet, som var under udvikling i to år, var resultatet af et unikt og ambitiøst samarbejde mellem en bred gruppe af partnere, der alle er engagerede i at forbedre måden, børnesagsakter bliver til og tilgås.

Konferencen samlede ekspertise og levede erfaringer fra hele verden og præsenterede aktuel forskning og praksis. I alt deltog 109 konferencedeltagere, som repræsenterede en bred vifte af faglige baggrunde. Disse omfattede socialrådgivere, fagfolk med viden om anbringelser og ungestøtte, adoptionsspecialister, organisationer fra den frivillige sektor, eksperter i informationsstyring og databeskyttelse, specialister i aktindsigt og anmodninger om indsigt, universitetsforskere og professorer, arkivarer samt udviklere og ledere fra kommuner. Alle deltagere vurderede konferencen som enten fremragende (71 %) eller god (29 %).

Retten Til Egen Historie bidrog ved konferencen i samarbejde med DAV både med et keynote-indlæg, hvor vi formidlede hovederfaringerne fra arbejdet med projektet, og med tre workshops: en om erfaringerne med at opkvalificere skriftligheden på børneområdet i kommuner, en om internationale juridiske perspektiver og en om støttet læsning af egne sagsakter. Evalueringen af konferencen viste, at mange af deltagerne havde hentet inspiration i erfaringerne fra Danmark. I kommentarfeltet til *Retten Til Egen Histories* keynoteindlæg stod der bl.a.: "Det viste, hvor udbredte nogle af problemerne var – altså globale – og manglen på støtte til dem, der forsøger at få adgang til deres journaler. Det var også interessant at høre om den danske lovgivning. Alt sammen understregede betydningen af vores beslutninger om dokumentation, anonymisering og adgang for de mennesker, der søger aktindsigt." "Forskningsresultaterne var virkelig interessante, og principperne er nyttige som et værktøj til at tage med tilbage i praksis for at forbedre tilbuddene til børn." Konferencen har bl.a. ført til et samarbejde med centrale engelske videnspersoner om at oversætte bogen "Med barnet på skulderen: 9 skriftlighedsprincipper om at skrive om og sammen med børn og unge i udsatte positioner" til engelsk/international kontekst med henblik på en international udgivelse i 2027.



Som del af besøget i London blev der tid til et inspirerende besøg i Essex County Council, hvor vi udvekslede erfaringer på tværs af Danmark og England med mennesker med faglige og personlige erfaringer fra anbringelsesområdet. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.



Auditoriet på Københavns Professionshøjskole var fyldt med mange forskellige fagligheder og erfaringer, men fælles for alle var et stort engagement. Foto: Jon Bjarni Hjartarsson.

København

For at formidle projektets resultater og komme i dialog med relevante aktører på området, afholdt *Retten Til Egen Historie* en afsluttende konference på Campus Carlsberg i København d. 2. oktober 2025. Konferencen var en stor succes med i alt 219 tilmeldte deltagere fra kommuner, organisationer, arkiver osv. Programmet var sammensat, så vi både fik præsenteret *Retten Til Egen Historie*s væsentligste erfaringer, specifikke projektaktiviteter og udviklede indsatser, gav plads til at deltagere med anbringelseserfaringer kunne formidle og drøfte deres erfaringer med aktindsigt og endelig også fællesdrøftelser i plenum, som involverede alle deltagere.

Efterfølgende blev der udsendt et spørgeskema til alle konferencens deltagere. Respondenterne blev bedt om at vurdere deres udbytte af konferencens forskellige programelementer på en skala fra 1 til 5, hvor 1 angiver stort udbytte, og 5 angiver ringe udbytte. Derudover havde deltagerne mulighed for at uddybe deres vurderinger i åbne kommentarfelter.

I alt besvarede 43 deltagere spørgeskemaet, hvilket er et tilfredsstillende antal. Dog er der enkelte workshops, der f.eks. kun er blevet vurderet af én deltager, hvilket svækker spørgeskemaets mulighed for at sige noget repræsentativt om dele af konferencen. På trods af dette, tegner evalueringen et overordnet positivt billede. Deltagerne har vurderet konferencens elementer med et gennemsnit på 1,48 på en skala fra 1 til 5, hvor 1 angiver stort udbytte og 5 ringe udbytte. Det tyder på, at de deltagere, der har besvaret spørgeskemaet, generelt oplever at have fået et stort udbytte af konferencen. Dette afspejles også i deres overvejende positive kommentarer til både workshops og dagen som helhed.

I kommentarerne til konferencen som helhed fremhæves særligt det tværfaglige perspektiv som en væsentlig styrke. Deltagerne peger på, at de forskellige faglige vinkler bidrog til at nuancere forståelsen af området og indfange dets kompleksitet. Dette kommer blandt andet til udtryk i følgende kommentar:

"Tak for jeres kæmpe arbejde – håber meget, at det hele kan fortsætte. Det er så vigtigt for både voksne og børn. Og det tværfaglige perspektiv skal vi have meget mere af på det her område."

Deltagerne fremhævede desuden, at kombinationen af forskerperspektivet og tidligere anbragtes egne erfaringer gjorde konferencen særligt vedkommende. Flere pegede på, at de personlige fortællinger bidrog til at konkretisere, hvordan ens egen historie former menneskers liv og selvforståelse. En deltager formulerede det således:

"De berørtes historier og engagement er enormt vigtigt, og panelet var utroligt gode til at formidle deres oplevelser og perspektiver. For mange er det nok svært at forstå, hvad egen historie betyder for det enkelte menneske, men det satte de meget præcist ord på."

En anden deltager fremhævede den afsluttende debat og henviste særligt til tidligere anbragt og nu ansat i De Anbragtes Vilkår, Alexander Sørensen, som rundede dagen af:

"Jeg var meget imponeret over dynamikken og de interessante indlæg og refleksioner i den afsluttende debat. Alexanders afslutningsreplik – 'skrevet med kærlighed' – sendte mig hjem med det allervigtigste budskab om, hvad der faktisk betyder allermest for mennesker."

Overordnet peger evalueringen på, at netop samspillet mellem forskellige forskerfagligheder, fagprofessionelle og levede erfaringer styrkede konferencens relevans og gennemslagskraft.



Fælles international artikel

Projektet har desuden dannet grundlag for akademisk formidling af den fagfællebedømte artikel *The right to your own history: a cross-sectoral approach to person-centred recordkeeping for care-experienced people in Denmark*, som forventes publiceret i tidsskriftet Museums & Society. Artiklen tager udgangspunkt i erfaringerne fra projektet og sætter fokus på, hvordan forskellige aktører kan arbejde med dokumentation, arkiver og retten til adgang til egne sagsakter. Artiklen belyser bl.a. de erfaringer og dilemmaer, der kan opstå gennem hele processen omkring børnesager – fra sagerne bliver skabt, og oplysninger bliver registreret, til de bliver opbevaret på arkiv og kan ende hos borgeren som dokumentation for borgerens barndomsliv. I sagsprocessen gælder der en række rettigheder om adgang til oplysninger, høring og inddragelse, men for nogle er det de arkiverede oplysninger, der søges indsigt i for at forstå deres egen historie gennem sagsakterne. Artiklen peger på, at arbejdet med dokumentation ikke kun handler om administration og arkivering, men også om identitet, erindring og retten til at have indflydelse på sin sag og til at forstå sin egen livshistorie. Samtidig fremhæves betydningen af samarbejde mellem forskellige faggrupper og mennesker med levede erfaringer.



Delprojekternes mange erfaringer og resultater blev delt og debatteret i løbet af dagen. Foto: Jon Bjarni Hjartarsson.

Centrale erfaringer

Sociale medier, personlige fortællinger, konferencer og film har været effektive redskaber til formidling til forskellige målgrupper og til at skabe rammer for dialog og vidensdeling. Kombinationen af levede erfaringer, faglig viden og tværgående samarbejder styrker formidlingens relevans og gennemslagskraft på tværs af målgrupper.

Erfaringerne fra Fællesskabsdagene på Danmarks Forsorgsmuseum viser, at museets historiske rammer og koblingen mellem fortid og nutid kan skabe et trygt og meningsfuldt rum for refleksion, dialog og erfaringsudveksling om identitet, rettigheder og adgang til egne oplysninger. Der er stor national og international interesse for child-centred recordkeeping, hvilket understreger behovet for fortsat erfaringsudveksling og udvikling af best practice.

Referencer

Bjerre, C., Rasmussen, J. K., & Jensen, S. G. (2017). Journalens potentialer. Konstruktioner af og møder med journalsager i børneforsorgens regi. *Temp-Tidsskrift for Historie*, *7*(14), 76–94.

Fornagy, P., Gergely, G., Jurist, E. L., & Target, M. (2007). *Affektregulering, mentalisering, og selvets udvikling.* Akademisk Forlag.

Hart Susan. (2009). *Den følsomme hjerne: Hjernens udvikling gennem tilknytning og samhørighedsbånd* (1. udgave). Hans Reitzel.

Hjerrild, M., Østergaard, M., Frørup, A. K., Pedersen, M. M., & Andersen, T. V. (2017). *Når vi skriver om mennesker: Om dokumentation i pædagogisk arbejde.* Akademisk Forlag. https://www.ucviden.dk/da/publications-/n%C3%A5r-vi-skriver-om-mennesker-om-dokumentation-i-p%C3%A6dagogisk-arbejde

Hoyle, V., Shepherd, E., Lomas, E., & Flinn, A. (2020). Recordkeeping and the life-long memory and identity needs of care-experienced children and young people. *Child & Family Social Work*, *25*(4), 935–945. https://doi.org/10.1111/cfs.12778

Kaaber, A., & Westmark, T. (2010). Narrative perspektiver på skriftlige dokumenter. In T. Westmark, M. M. Bak, & T. Hammer, *Fra terapi til pædagogik: En brugsbog i narrativ praksis* (Hans Reitzels Forlag).

Larsen, M. (2022). *Blikke fra dem du skriver om: Børn og unges aktindsigt*. Akademisk Forlag.

Lomas, E., Shepherd, E., Hoyle, V., Sexton, A., & Flinn, A. (2022). A framework for person-centred recordkeeping drawn through the lens of out-of-home child-care contexts. *Archivaria*, (94), 64–93.

Nielsen, H. E. (2018). *Mit liv—Min sag: Tidligere anbragtes eftersøgning af deres sagsakter.* TABUKA.

Rasmussen, J. K. (2021). *Hvem troede de jeg var? Når tidligere børnehjemsbørn læser deres journal-konflikter, håndteringsstrategier og potentialer.*

Shepherd, E., Hoyle, V., Lomas, E., Flinn, A., & Sexton, A. (2020). Towards a human-centred participatory approach to child social care recordkeeping. *Archival Science*, *20*(4), 307–325. https://doi.org/10.1007/s10502-020-09338-9

Warming, H. (2025). Børnesyn i anbringelsesprocesser. In *Socialfagligt arbejde med anbringelser – en grundbog* (2nd edn, pp. 101–121). Akademisk Forlag.

Warming, H., Fjordside, S., & Lavaud, M. (2017). *Det dobbelte blik—Se styrkerne i det særlige hos børn og unge i udsatte positioner.* Akademisk Forlag.

White, M. (2007). *Kort over narrative landskaber* (1. udgave). Hans Reitzel.



Er sagsakterne bevaret, kan de fylde meget få eller tusindevis af sider. Foto: Andreas Benthien.

Aktindsigtens stemme

Af Nana Grau, 2025

Jeg indeholder alt det, du
ikke fik.
Jeg indeholder alt det,
som blev set
med fagpersoners blik.

Jeg indeholder ikke
billeder af dine første
skridt,
men notater om
bekymring, fejl og svigt.

Jeg indeholder ikke ferier,
kager og lys,
men underretninger om
fravær, svigt og frys.

Jeg indeholder møder,
referater og det, der gik
galt,
hvor andre bestemte,
hvad der var forkert og
normalt.

Jeg indeholder rapporter
som definerer dit navn,
det som beskriver dit
værd, dine tårer og savn.

Jeg indeholder det, der
skulle have været et
album fuld af minder,
men blev til dokumenter,
hvor barnet forsvinder.

Jeg lukkes på din 18-års fødselsdag,
og gemmes i skuffen som
en afsluttet sag.

Jeg er dit vidne, på
helingens vej, hele din barndom, den
lever i mig.

Skrevet af andre, men stadig om dig....

Realiseret med økonomisk støtte fra

Social- og Boligstyrelsen

Aage og Johanne Louis-Hansens Fond

Augustinus Fonden